

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Va-yikra

Premsla, Yitshaq Itsaq ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 568 [1807 oder 1808]

1

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10127

תֹּאכַל בָּאֵשׁ הַשָּׂרֵף : פ
 ז וְזֹאת הַתּוֹרַת הָאֵשׁ קֹדֶשׁ
 קֹדְשִׁים הוּא : ב בְּמִקּוֹם אֲשֶׁר
 יִשְׁחַטוּ אֶת־הָעֹלָה יִשְׁחַטוּ אֶת־
 הָאֵשׁ וְאֶת־דָּמָו יוֹרֵק עַל־
 הַמִּזְבֵּחַ סָבִיב : ג וְאֵת כָּל־חֶלְבוֹ
 יִקְרִיב מִמֶּנּוּ אֶת־הָאֵלֶּיּוֹ וְאֶת־
 הַחֶלֶב הַמִּכֶּסֶה אֶת־דֶּיְקָרָב :
 ד וְאֵת שְׁתֵּי הַכִּלִּית וְאֶת־הַחֶלֶב
 אֲשֶׁר עֲלֵיהֶן אֲשֶׁר עַל־הַכִּסְּלִים
 וְאֶת־הַיִּתְּרָת עַל־דֶּיְקָרָב עַל־
 הַכִּלִּית

ואלל ניכט געגעסו : זאנדערן
 אין פיאר פערברענגט
 ווערדען :
 ז (א) דווען איזט דיא פער-
 ארדנונג פיר דאן
 שולדאפפער : עו איזט אין
 הייליגטום פאן דער ערוטען
 קלאסע : (ב) אן דעם ארטע ,
 ווא מאן דאן גאנצע אפפער
 שלאכטעט , זאלל אויך דאן
 שולדאפפער געשלאכטעט
 ווערדען : דאן בלוט זאלל
 מאן אויף דעם אלטאר הערום
 שפרענגען : (ג) זאללען און
 שליט דאפאן זאלל מאן
 אפפערן : געמליך דאן גאנצע
 שוואנצשטיק , דאן אונשליט ,
 ווערלבען דאן איינגעוויידע
 בערעקט : (ד) דיא ביידע
 נירען נעכזט דעם אונשליט
 נירען נעכזט דעם אונשליט
 מיט דער לעבר נעכזט
 זאלל

תרגום אונקלוס

רש"י

תֹּאכַל בְּנִירָא תִתְּזַקֵּד :
 ז וְזֹא אֲזִיזָא בְּאִשְׁמַא קֹדֶשׁ
 קֹדֶשִׁין הִיא : (ב) בְּאִתְרָא דִּי
 יִכְסִין יֵת עֲלֵתָא יִכְסִין יֵת אִשְׁמַא וְיֵת
 דְּמִיָּה יִזְזַקֵּעַל מִדְּבָחָא סְחֹר סְחֹר :
 (ג) וְיֵת כָּל תְּרִבִּיָּה יִקְרַב מִנִּיהּ יֵת אֵלֵּיתָא וְיֵת תְּרִבָּא דְּחִפִּי יֵת גִּיָּא : (ד) וְיֵת
 תְּרִבִּיָּין כָּלִין וְיֵת תְּרִבָּא דִּי עֲלֵיהֶן דִּי עַל גְּסָסִיא וְיֵת חֲצָרָא דְּעַל בְּכָרָא עַל
 כּוֹלִיתָא

ז (א) קדש קדשים הוא . הוא קרב ואין
 תיזרתו קרבה : (ג) ואת כל חלבו
 וגומר . עד כאן לא נתפרשו אימורין באשם לכך
 הוצרך לפרשם כאן אבל חטאת כנר נתפרש
 שם בפרשת ויקרא . את האליה . לפי שאשם
 אינו בא אלא איל או כנש ואיל וכנש נתרטו
 באליה
 (ג) וית כל תרבייה יקרב מניה ית אלייתא וית תרביא דחפי ית גיאי : (ד) וית
 תרביין כלין וית תרביא די על גססיא וית חצרא דעל בכרא על
 כוליתא

באור

ז (א) וזאת תורת האשם , לא נתפרשו בפרשת ויקרא מתן דמו ואימוריו : קדש
 קדשים הוא , רבותיו דרשוהו נת"כ : (ב) במקום אשר ישחטו , בצפון המזרח
 בעולה : ואת דמו יורק , מקבל הדם במזרק חורק על המזבח מן הכלי כמו שמקבל בעולה ,
 אבל חטאת מתן דמה באנבע : סביב , כשם שאמר בעולה , שתי מתכות שהן ארבע למטה
 מחוט הפיקרא , ושם פרשנו : (ג) ואת כל חלבו , מה שהוא חלב באשם ופי' את האליה ,
 ואינו חלב בקר ועו , וכשם שפרשנו (פרשה ג' ט') , ולפי שלא נתפרשו אימורין באשם עד כאן ,
 לכך הוצרך לפרשם כאן : יקריב ממנו , להוליכו אל המזבח ולתת עליהן מלח : האליה ,
 אשם

הכלית יסירנה: סוהקטיר אתם
 הכהן המזבחה אשה ליהודה
 אשם הוא: ו כל זכר בכהנים
 יאכלנו במקום קדוש יאכל
 קדש קדשים הוא: בחטאת
 באשם הורה אתה להם הכהן
 אשר

וזאלל ער עו אבזאנדערן: (ה)
 דער פרויטער לאסט עו
 אויף דעם אלטאר אין רויך
 אויפגעהן, אלו איין פייאר-
 אפפער דעם עוויגן צו עהרען:
 עו איזט איין שולדאפפער:
 (ו) יערע מאנאפערזאן אונטר
 דעו פרויטערן דארף עו
 עסען: אן איינעם הייליגען
 ארטע, זאלל מאן עו עסען,
 עו איזט איין אללעהייליג
 טעו: (ז) דא זינדענאפפער
 אונר דאן שולדאפפער האבען איינערלייא פערארנונג: דער פרויטער וועלכר

תרגום אונקלוס

רש"י

בליתא יעדינה: (ס) ויסיק יתהון
 פהנאלמדבחה קרבנא קדם יי אשמה
 הוא: (י) כל זכורא בכהניא ייכלניה
 באתר קדיש יתאכל קודשין
 הוא: (י) בחטאתא פן אשמה אורייתא
 תרא להון בנהא רי

באליה: (ה) אשם הוא * עד שינתק שמו
 ממוכו לימד על אשם שמתו בעליו או שנתכפרו
 בעליו באחר אף על פי שעומד להיות דמיו עולה
 לקין המזבח חס שחטו סתם אינו כשר לעולה
 קודם שנתק לרעייה ואינו בא ללמד על האשם
 שהוא פסול שלא לשמו כמו שדרשנו הוא הכתוב
 בחטאת לפי שאשם לא נאמר כי אשם הוא אלא
 לאחר הקטרת אמורין והוא עשמו שלא
 הוקטרו אמוריו כשר: (ז) קדש קדשים הוא *
 בת"כ הוא נדרש: (ז) תורה אחת * להם

בדבר זה לכהן אשר יכפר בו. הראוי לכפרה
 ואונן: (ח) אשר הקריב לכהן לו יהיה * פרט
 בעורות: (ט) לכהן המקריב אותה וגו' * יכול לו לבדו ת"ל לכל בני אהרן תהיה * יכול
 לקבלם

באור

אשם אינו בא אלא איל או כבש, ואיל וכבש נתרבו באליה: (ח) אשה לה', כמו שנאמר
 בעולה ובשאר הקרבנות עולה הוא אשה ריח ניחח לה', וכן עולה הוא, ובמנחה אמר מנחה
 היא, וכן בחטאת נשיא ובללות ודלי דלות פעמים חטאת היא, וכן נאמר כאן באשם אשם
 הוא, וכן נדרשים במדרש רבותינו, ולפי פשוטו כל אלה באים לכפר על הנפש, ועל שם
 עון הנפש הם נקראים, לכן במתן דמיו ואמוריהן אמר עולה הוא או מנחה הוא, כלומר
 שמכפר על העולה על רוח, ועל החטאת ועל האשם, אבל שלמים ותודה שהן לשמחה ולהודיה
 לא נאמר זבח שלמים הוא או תודה הוא: (י) במקום קדוש, בעזרה כמו החטאת: קדש
 קדשים הוא, בת"כ הוא נדרש: (י) בחטאת באשם חורה אחת להם, אי אפשר לומר
 שהחטאת והאשם שוין זה לזה בכל דבר, שהרי מתן חטאת אינו כמתן דם אשם זה למעלה
 וזה למטה, זה באכזב וארבע מתנות, ואשם זורק בכלי שמים שהן ארבע, דם חטאת שניתן
 על הבגד טעון כבוד, ואין כן דם אשם, אלא שזע על מקרא שלפניו לענין אכילת הבשר,
 שתאכל לזכרי כהנה בשנה א"מ, ופשוט החטאת היא לכהן הממטא אותה, שהוא הזורק
 דמה, כן אשם הכהן אשר יכפר בו על הנפש, והוא זריקת הדם, שנאמר כי הדם הוא
 הנפש יכפר (פרשה י"ז ו"ח), לו יהיה, ולכך חטאת ואשם שוין בענין זה, כי העולה כלם
 לאישים

אֲשֶׁר יִכְפַּרְבוּ לוֹ יְהוָה: ח וְהִכְהִין
 הַמִּקְרִיב אֶת־עֹלֹת אִישׁ עֹר
 הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לִכְהֵן לוֹ
 יְהוָה: ט וְכָל־מִנְחָה אֲשֶׁר תִּאָּפֵף
 בַּתְּנוּרָה וְכָרְגֵעֶשְׂרָה בַּמִּרְחָשֶׁת
 וְעַל

וועלכער ראמיט פֿערוואָהנט ,
 דעם זאָלל עז געהאָרען :
 (ח) האונד דעריעניגע פרויז
 טער, וועלכער איינעז מאַננעז
 גאַנצע אָפּפֿער דאַרבריינגט :
 זאָ זאָלל דאָז פֿעלל דעז
 גאַנצען אָפּפֿער דאָזער דאַר
 געבראַכט, דעם פרויזטער
 געהאָרען: (ט) יעדעז שפייזע
 אָפּפֿער, דאָז אים אָפּען
 אָדער

געבאָקען, אָדער אין איינעם נאָפּפֿע,

תרגום אונקלוס

רש"י

די מכפר ביה דיליה יהי: (ח) וְכֹהֵנָא
 דְּמִקְרִיב ית עלת גבר משך עלתא
 די יקריב לכהנא דיליה יהי: (ט) וְכָל מִנְחָתָא דִּי תִתְּאִפִּי בַּתְּנוּרָא וְכָל
 דִּיתְעַבְד בְּדִרְתָּא

באור

לאישים, והשלמים בשקן לבעלים, וזהו כחטאת כאש תורה אחת להם, ויפה פי' רש"י ז"ל
 תורה אחת להם, בדבר זה, כלומר אעפ"י שחולקין במתנותיהן, בדבר זה תורה אחת להם:
 לו יהיה, דומה למה שנאמר בחטאת ומזבח מדברנו שם: (ה) והכהן המקריב אח עלת
 איש, אמרו רבותינו שמהא ראוי לאיש, פרט לשחטה שלא במקומה, אבל שחטה שלא
 לשמה, אעפ"י שלא עלתה לבעלים לשם חובה, עורה לכהן: עור העלה, הוא הדין לכל
 עורות קדשי קדשים שהן לכהנים, ולא היה צריך לכתוב, לפי שהעור הולך אחר הבשר, שהרי
 צפרים ושעירים שצטרף נשרף גם העור בשרפה, וא"כ חטאת ואשם וזבחי שלמי צבור שהבשר
 לכהנים גם העורות לכהן, לבד עולה שהיא כלי למזבח, הוצרך לומר שהעור שאינה בכלל
 הקטרה לכהן יהיה, וכן הוא בת"כ, וכן מה עולה ק"ק ועורה לכהן, אף כל ק"ק עורה
 לכהן, אבל עורות קדשים קלים אין הכהנים זוכין בהן: אשר הקריב, אחר שהקריב הדם,
 אבל קודם שהקריב אינו זוכה בו: לכהן לו יהיה, אילו אמר לו יהיה לבד תפרש על איש
 שנראש הכתוב, על כן הוסיף לכהן, ואילו אמר לכהן יהיה, היינו אומרים שינהג בעור כד
 קדושה, כמו כל מתנות הקדשים שהן לכהן, על כן הוסיף לו יהיה, שיהיה כקנין בספו
 ממש למכרו למי שירצה כך כ"ל לפי הפשט, ולא שתהיה לכהן המקריב לבדו, לא לבית אב
 העובדים באותו יום שחולקין לערב צעירות, וכמו שפרשנו בחטאת ואשם, ואשר הקריב
 הראוי להקרבה פרט לאונן ועבול יום ומסוקר כפורים שאין חולקין: (ט) וכל מנחה, זכר
 צכתוב זה שלשה מנחות האמורות בפרשת ויקרא, מאפה תטר מנחת ומרספת, יהיו לכהן
 המקריב אותה, ובפסוק הסמוך אמר שכל מנחה בלולה בשמן, שהיא מנחת סלת, ומרבה
 מהיא מנחת חומט ומנחת קמח, תהיה לכל בני אהרן איש כאחיו, ואמר רמב"ן ז"ל שטעם
 ההפרש ביניהן מפני שערות הכהן באפייתן ראוי להרבות שכרו, ואין טעם זה ככון, כי
 ליסת המנחה ואפייתה בבעלים, ומהגשה ואילך מנות בהונה, כמו שנאמר בפרשת ויקרא,
 לא הטעם שמפירש והניתרת מן המנחה לאהרן ולבניו (פרשה ב' י'), וא"כ איננה לכהן
 המקריב לבדה, וכמו שהוכחנו שם, ולפי מה שאמרנו (פרשה ו' י"ט), שזוכה בה לחלק
 אותה כרגונו לאחיו הכהנים, יפה יתקיימו שני הכתובים, אך רבותינו ז"ל אמרו לכהן

ועל מחבת לכהן והמקריב
 אתה לו תהיה: וכל מנחה
 בלילה בשמן וחרבה לכל
 בני אהרן תהיה איש
 כאחיו: פ שלישי

וזאת

אדער אין דער פפאנגע צו
 בערויטעט ווירד: זאלל דעם
 פרוטער געהארען, דער עז
 דארבריינגט: (י) מיט אערל
 איינגעקעטעטען אדער טראק
 געו שפייזעאפער זאלל
 אללעו זאנהען אהרן'ן גע
 הארען, איינעם וויא דעם
 אנדערן: פאלגענדעו

תרגום אונקלוס

רש"י

ועל מסריתא לכהנא דמקריב יתה
 דיליה תהי: (י) וכל מנחתא דפילא
 במישח ודלא פילא לכל בני אהרן
 תהי גבר באחזיה: ורא

של יום שמקריבין אותה: (י) כלולה בשמן.
 זו מנחת גדבה: ומרבה: זו מנחת חוטא
 ומנחת

באור

המקריב לבית אב של יום שמקריבין אותה, ויאמר רמב"ן ז"ל שלא רצו לפרשה כפשוטו לפי
 שאמר וכל מנחה כלולה בשמן ומרבה, והרי זה כולל לכל המנחות שבעולם שכלן כלולות או
 חרות, וגם זה אינו כראיה לי, כי על הקומץ ידבר, שאלו נקמנות אחר שאסו בתנור או
 במרששת או במחבת, ואותן שנכתוב השני נקמנות סלת, אבל רבותינו ראו מפורש גם על
 האסיות שיהיו לאהרן ולבניו, לא למקריב אותה לבדה וכמו שבארנו, ועוד שכתב כאמר
 במחבת ואשם, ושם אי אפשר לומר שיהיה לו לבדו, כי מפורש כל זכר בכהנים יאכל אותה,
 וכן באשם, וכמו שבמחבת ואשם פרושו בית אב הראויים להקריב, כי לכהן המקריב האומר
 במנחה ראוי להתפרש קן, ואולם הכאמר אחריו וכל מנחה כלולה בשמן וגו', ענינו
 שגם אלה דיני' קן, וזכרן בפירושו ללמדנו שגם שירי המנחות האלה נאכלים לכהנים, מנחה
 כלולה בשמן בעבור מנחת העומר שלא נתפרשו שיריה בפרשת ויקרא, ומנחה חרבה שהן
 מנחת חוטא ומנחת קנאות גם בהן לא נתפרשו דיני השירים, ופרשן כאן, וחתם לכל בני
 אהרן תהיה איש כאחיו, ללמדנו כי לכהן המקריב שנאמר במחבת ואשם ובעור העולה וגם
 במנחה ענינו על כלל המקריבים באותו היום בעורה, וכן לפרש מה שנאמר במנחת סלת
 ובמנחות האסיות והכותרת מן המנחה לאהרן ולבניו (פרשה ב' ג'), שאינו לכל בהן שירכה,
 אלא לכהן המקריב, כמו לכל בני אהרן תהיה איש כאחיו, שענינו לכהן המקריב, כלומר
 לכל בני אהרן המקריבים באותו משמר, וזהו באמת שטת רבותינו ז"ל, והדעת מסכמת
 גלויה. אבל רמב"ם ז"ל אמר שעל כן חזר להזכיר מנחת סלת, לפי שהיא מתחלקת סלת לזה
 מועט ולזה מעט, הייתי אומר שתחלק מנחה כנגד מנחה, הוטרך לומר שכל מנחה מתחלקת
 ציניקן, וכבר פרשנו (פרשה ו' ט') שגם מנחת סלת באפית אחר הקמיצה, ובאמרה מכות
 תאכל, לא שיאכלנה סלת חלוט ברותחין: געשה, שם התואר לשון נקבה, כמו אין אבן
 גראה, ואשר היה נעשה ליום אחד בסגול הוא לשון זכר. מדברי ראב"ע ז"ל: במרחשת
 ראיה שהיא שם כלי שיש לה כסוי, והו' הוראת הבי'ת, ומחבת אין לה כסוי על כן על מחבת
 ופרשנוהו בפ' ויקרא, וסמך כאן תנור למרששת לפי שאינה הכתון בהן מכוסה, והו' בתנור
 במרששת, ובפרשת ויקרא זכר מחבת בין תנור למרששת בעבור משפטיהן, ושם מפורש:
 (יא) וזאת תורה זבח השלמים, גם עיקר פרשה זו מה שינהג מהקרבת דם ואימורין ואילך
 כי יצוה על זמן אכילת הנשר, ולכן הוטרך להזהיר בפרשה זו על הפגול התלוי בזמן האכילה,
 וזאת לבני אהרן שלא יאשמו מעצבת פגול בעבודתן, ועל כן נאמר בראש הענין דבר א אהרן
 ואל

יֵא וְזֹאת תּוֹרַת זְבַח הַשְּׁלָמִים
 אֲשֶׁר יִקְרִיב לַיהוָה: יב אִם־עַל־
 תּוֹדָה יִקְרִיבוּ וְהִקְרִיב יַעֲלֶה־
 זְבַח הַתּוֹדָה חֲלוֹת מִצֹּרֶת
 בְּרוּלַת בִּשְׁמֵן וּרְקִיקֵי מִצֹּרֶת

משחים

(יא) פֿאַלגנרו איזט דיא פֿער־
 אָרדנונג פֿיר דאָז פֿריידענ־
 אָפּפֿער: דאָז מאַן דעם עוויגן
 צו עהרען דאָרבריינגען ווירד:
 (יב) ווען מאַן עז צום דאָנק־
 אָפּפֿער ברינגען ווילל: זאָ
 מוס מאַן כּייא דעם דאָנק־
 אָפּפֿער ברינגן, אונגעווייאַר־
 טע קוכען מיט אָעל־איינ־
 געריהרט, אונד אונגעווייאַר־
 טען פֿלאָדען מיט אָעל בעשטריכען

תרגום אונקלוס

רש"י

(יא) וְדָא אֲוִרִיתָא דְנִבְכַסַּת קוּדְשִׁיא
 דִּי יִקְרַב קָדָם יְיָ: (יב) אִם־עַל־תּוֹדָתָא
 יִקְרִיבִינְיָה וְיִקְרַב עַד נִבְכַסַּת תּוֹדָתָא
 גְּרִיצָן פֿטִירָן דְּפִילָן בְּמִשְׁחָ וְאִסְפוּגִין
 פֿטִירִין דְּמִשִּׁיחִין בְּמִשְׁחָ וְסוּלְתָא
 רְכִיבָא גְרִיצָן דְּפִילָן

ומנחת קנאות שאין בהן שמן: (יב) אם על
 תודה יקריבו. אם על דבר הודאה על כס
 שנעשה לו כגון יודי היסוהולכי מדברות
 ומבזוי בית האסורים וחולה שנתרפא שהס
 כריכין להודות שכתו' בהם יודו לה' חסדו
 וכפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה אם על
 אחת מאלה נדר שלמים הללו שלמי תודה הן
 וטעונות לחם האמור בענין ואין נאכלין אלא
 יום ולילה כמו שמפורש כאן: והקריב על זבח
 התודה. ארבעה מיני לחם חלות ורקיקין ורכוב' שלשה מיני מנה. וכתוב על חלות לחם חמין
 וגומר. וכל מין ומין עשר חלות כך מפורש
 במנחות

באור

ואל זכיו לאמר, ולפי שפירשה זו מדבר על חלק מן הקרבן הנאכל לבעלים ולכהנים, זכר
 עמו דין הלחם הנאכלת ואין ממנו אשה לה': אשר יקריב לה', לפי שפירשה זו ערב דברים
 שהן על הבעלים, כמו הבאת לחם חמין האכילה ודיני טומאה, הוסיף אשר יקריב לה', כלומר
 אעפ"י שהענין כלו לאהרן ולבניו, תורת זבח השלמים ישמור גם האיש המקריב אותן: (יב) אם
 על חודה יקריבו, שרשו ידה, וכלן שהן משורש זה על הודאה כמ"ש (פרשה ה' א')
 פעמים מודה כי השם טוב וישר וכדומה בתושבחות כאלה, כמו הודו לה' כי טוב (תהלים ק"ו
 א'), ופעמים מודה על ענינו כי לא טוב עשה, כמו אודה עלי פשעי לה' (שם ל"ב ה'),
 והתודה אשר חטא עליה (פרשה ה' ה'), ופעמים נמלט מצרה ומודה כי השם נא אותי ופדה
 נפשו מרעה וזבח להודאה, כמו ארבעה שצריכין להודות הולכי מדברות, ואסירי ברזל
 וחולה שנתרפא, ויודי היס בזבוח ליבשה, שצכלן כאמר בס' תהלים יודו לה' חסדו וכפלאותיו
 לבני אדם (תהלים ק"ז ח'), וסימך ויזבחו זבחי תודה ויספרו מעשיו ברכה (שם ק"ז כ"ב),
 ועל זה אמר אם על תודה יקריבו, שניכל מצרה ורובה להודות לה' חסדו, וזבח שלמי
 תודה, הם טעונות לחם האמור בענין, וגם תודה נקראת זבח שלמים, וכלולה בפרשת זבח
 שלמים האמורה בפרשת ויקרא, וזהו שאמר רש"י ז"ל אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו
 שלמי תודה הן, ואין נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן, וכן אמר ראב"ע ז"ל ואם על
 תודה, טעמו שיתן תודה לשם שנמלט מצרה, ובפסוק ואם נדר בעו"ה יתבאר יותר: וזבח
 ההודאה, הוסיף מלת זבח, כמו זבח שלמים, מטעם שאמרו שכל זבח סעודה, וקורא
 לאחיו ורעיו לאכול מזבחם, לספר להם חסדי ה', וכאמרו ויספרו מעשיו ברכה, ואמר
 ויחממוהו בקהל עם ובמושב וקנים יהללוהו (שם שם ל"ב): בלולת בשמן, בעודן סלת,
 וענין

מִשְׁחִים בְּשֶׁמֶן וְסֹלֶת מִרְבֵּכַת
 חֶלֶת בְּלוּלַת בְּשֶׁמֶן: יג עַל־חֶלֶת
 לֶחֶם חֲמִץ יִקְרִיב קָרְבָּנוּ עַל־
 זִבְחַת תּוֹדַת שְׁלָמִיו: יד וְהִקְרִיב
 מִזֵּמֶנוּ אֶחָד מִכָּל־קָרְבָּן תְּרוּמָה
 ליהוה

בעשטריכען אונד געוואַטטנען
 פֿיינען מעהל צו קוכען מיט
 אָעל אַנגעקנעטן: (יג) נעכזט
 געוויארטען קוכען וואָלל ער
 אָללעו דיזעו צום אָפּפֿער
 ברינגען: ביא זיינעם דאָנק
 אונד פֿריידענאָפּפֿער:
 (יד) איין שטיק פֿאָן יעדעם
 בראָדאָפּפֿער ברינגט ער אָלו
 איינע העבע דעם

תרגום אונקלוס

רש"י

דְּפִילֵן בְּמִשְׁחָ: (יג) עַל גְּרִיצוֹן דְּלֶחֶם
 חֲמִיעַ יִקְרִיב קָרְבָּנִיהָ עַל נִכְסַת תּוֹדַת
 קוֹדֶשׁוֹהִי: (יד) וְיִקְרִיב מִזֵּמֶנוּ חֵד מִכָּל
 קָרְבָּן אֶפְרָשׁוֹתָא קָדֵם

במנחות ושיעורן חמש סאין ירושלמיות שהן שש
 מדבריות עשרי' עשרון: מרבכת. לחם חלוט
 ברותחין כל זורכו: (יג) יקריב קרבנו על
 זבח. יגיד שאין הלחם קדוש קדושת הגוף
 לפסל זיוא וטבול יום ומלאת לחולין בפדיון
 עד שיחט הזבח: (יד) אחד מכל קרבן
 לחם אחד מכל מין ומין יטול תרומה לכהן

באור

וענינו חלות אפיות מסלת בלולה בשמן, כן פי' רש"י ז"ל פרשה ואתה תזוה: חלוח מצוח,
 ורקיקי מכות, שתי אלה הן מנחת מאפה תנור האמורים בפרשת ויקרא ואם מנואר: וסלת
 מרבכת, לחם חלוט ברותחין כל זורכו, כן פי' רש"י ז"ל, והיא כמו מנחת חביתין שגם בה
 כאמר מרבכת תביאנה. וכתוב על מנחת בשמן תעשה וגו' תופיני, וכן סלת מרבכת האמור
 כאן, וכמו שפסק רמב"ם ז"ל כיצד היא המורבכת חלוטה ברותחין, ואח"כ אופה אותה מעט,
 ואח"כ קולה אותה בשמן על האילפס וכו' והוה הרבד האמור בכל מקום, ואם כן לחמי
 תודה באין שני מיני מאפה תנור, ומין מחבת: (יג) על חלת לחם חמץ, ענינו כמו על
 עולת התמיד יעשה, כלומר מלבד עולת התמיד, וכן כאן מביא עשרים עשרונים, ואופה
 מהן ארבעים חלות, מכל מין עשר, ועשר מהן חלות חמץ, כל חלה עשרון, ומעשר עשרונים
 השניים אופה שלשה מיני מכות האמורות בענין, מכל מין עשר חלות, כל חלה שלשית עשרון,
 כמו שלמדו רבותינו מן הכתובים, ומאמרו על חלות לחם חמץ כמו ראיה שחלות לחם חמץ
 מרובות בשלשה מינים של מזה. שוב ראיתי לרמב"ן ז"ל שכתב על חלות לחם חמץ כושמעו
 עליהן, שיביא חלות לחם חמץ, ועליהן יוסף להביא קרבנו שהוא לחם מזה הכזר, ועשה
 עיקר לחם חמץ ושאר הלחם עליו בעבור שהוא מרובה כגד כל שאר המינין, וראב"ע ז"ל פי'
 על חלות, כמו ויבואו האכשים על הנשים, והטעם עם חלות: על זבח חודת שלמיו,
 הזבח עיקר, ודרשו רבותינו מזה שאין הלחם קדוש קדושת הגוף עד שיחט הזבח, ושיחט
 עליו, כלומר על מנת שיקדש הלחם עמה: (יד) והקריב ממנו אחד מכל קרבן, חלה אחת
 שלמה מכל מין לחם, כמאן טעל תרומה ארבע חלות, ולשון רש"י ז"ל לחם אחד מכל מין ומין
 יטול תרומה לכהן העובד עבודתה והשאר נאכל לבעלים, ובשורה לבעלים חן מחזה ושוק שבה,
 כמו שמפורש למטה תנופת חזה ושוק בשלמים, והתודה קרויה שלמים: תרומה לה', למדו
 רבותינו כאמר כאן תרומה לה', ונאמר בתרומת מעשר תרומה לה', מה להלן אחד מעשרה
 חף כאן א' מעשרה, ולפי שהקפידה תורה אחד מכל קרבן, שיהא שלם, למדנו שאופה מכל
 מין עשרה חלות, שאם פחות או יותר, כמאן מפרש פרום: לכהן הזרק את דם השלמים,
 הראוי לזריקה, והן אכשי בית אב של יום הטהורין, ולא אמר לכהן המקריב, שלא נטעה

לִיהוּה לִכְהֵן הַזֹּרֵק אֶת־דָּם
הַשְּׁלָמִים לוֹ יִהְיֶה׃ טו וּבִשְׂרֹזֶבֶת
תִּזְדַּחַת שְׁלָמָיו בַּיּוֹם קָרְבָּנוֹ יֹאכַל
לֹא־יִנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד־בֶּקֶר׃ טז וְאִם־

נדר

דעם עוויגן דאָר : דיזעו זאָלל
דעם פּרוֹזאָער געדוּאַרען ,
ווערלכער דאָז ברוֹט דעז
פּריידענאָפּפּערן שפרענגט :
(טו) דאָז פּלייש פּאָן דיזעם
דאָנק אונד פּריידענאָפּפּער ,
מוס אָן דעם טאָגע געגעסען
ווערדען , אָן ווערלכעם עז

געאָפּפּערט וואָרדען : מאָן זאָלל ניכטו דאָפּאָן ביז מאָרגען לאָסען : (טז) איזט עז

אָבער

רש"י

תרגום אונקלוס

קָדָם יִי לִכְהֵנָא הַזֹּרֵק ית דָּם נְכֻסַת
קוּדְשָׁא דִּילִיהּ יְהִי׃ (טו) וּבִשְׂרֹזֶבֶת
נְכֻסַת תִּזְדַּחַת קוּדְשׁוֹתֵי בַּיּוֹם קָרְבָּנֵיהּ
יִתְאַכִּיל לָא יִצְנַע מִנֵּיהּ עַד צְפָרָא׃
(טז) וְאִם־ נדרא

העובד עבודתה והשאר כאכל לבעלים ובשר
לבעלי חן מחזה ושוק שנה כמו שמורה למט'
תנופת חזה ושוק בשלמים והתודה קרויה
שלמים : (טו) ובשר זבח תודת שלמים יש
כאן רבויין הרבה לרבות חטאת ואשם ואיל
כוזר וחגיגת ארבעה עשר שיהיו כאכלין ליום
ולילה : ביום קרבנו יאכל . וכזמן צהרה זמן
לחמה : לא יניח ממנו עד בקר . אוכל הוא כל
הלילה . אם כן למה אמרו עד חצות כדי להרחיק האדם מן העבירה : (טז) ואם נדר
או

באור

שמקריב קומץ מן הלחם של מצה לכך פירש הזורק את דם השלמים : (טו) ובשר זבח חודת
שלמים , פי' רש"י ז"ל יש כאן רבויין הרבה לרבות חטאת ואשם ואיל כוזר וחגיגת י"ד שיהו
כאכלין ליום ולילה, כן נדרש בת"כ ובזבחים שלהי כל הפסולין , ושם אמרו וחגיגה הבאה עם
הפסח , ופרשו רבינו הלל ורמב"ן ז"ל שלמים הנאין ממותר הפסח, אבל חגיגת י"ד כאכלת
לשני ימים , וזה תלוי במחלוקת תנאים , ואין להאריך בזה בפשט המקרא , שהיה לו לומר
ובשר זבח תודתו , והוסיף שלמים מרבה בשר כל האכלין שאינו מפורש בהן זמן אכילתן ,
שהיו כאכלין בשלמי תודה ליום ולילה שהרי אמרו רבותינו ז"ל שכלן מביאין שלום לעולם :
ביום קרבנו יאכל , ביום שמקריבין אותו , והלילה שלאחריו , כאמרו לא יניח ממנו עד
בקר , אבל אוכל הוא כל הלילה , ומלת יום על שלשה דרכים , האחד יום של מעשה בראשית
שהוא כ"ד שעות ומתחיל מערב עד ערב , כמו ויהי ערב ויהי בקר יום אחד , והשני כל כ"ד
שעות הם יום , יתקילו מתי שיתקילו , והוא מעת לעת , כמו מהנהרסים עד הנהרסים כל
פעם שיסוב השמש נלגלו הוא יום שלם , כי יום מדת זמן של יום ולילה , והשלישי שם פרטי
לזמן האור עליו כאמר ויקרא אלהים לאור יום , ורוב מנות התורה נוסדים על יום של מעשה
בראשית מערב ועד ערב , ומקלתן על זמן האור , ובקרבנות על יום של מעת לעת , היום
הולך אחר הלילה ועליו כאמר כאן ביום קרבנו יאכל , שהוא יום הזביחה והלילה שלאחריו שהן
בתוך כ"ד שעות , ולא כ"ד שעות שלמות , לא לא יניח ממנו עד בקר אפילו נשחט אחר חצות ,
לא יאכל רק עד בקר , וכראה שמורה לאכלו ביום הקרבנו , לא שאם לא אכלו כלו או שלא
אכל ממש כלום ביום הקרבנו , מותר לאכלו כל הלילה , אלא שלא יניח ממנו עד בוקר , וכן
נדרש בת"כ אבל האכלין לב' ימים ולילה אחד , ומסבירא גם בתורה כן הוא : לא יניח ממנו ,
בזדון , כי אם הבשר מרובה ואין לו קרואים שיאכלו עמו , מה יש לו לעשות , ויראה שהזבח
תודה ושלמים ראוי לו להקדיש קרואים שיאכלו עמו כדי שלא יבא לידי כותר , ורמז לדבר
זבחי שלמים על' היום שלמותי נדרי , על כן ינחתי לקראתך לשחר פניך ואמנאך (משלי ז' י"ז
וט"ו) , כלומר נריך אנו לאוהבים ורעים שיאכלו אתי , והוה שקרא אותן הכתוב תמיד זבח
תודה

נדר יאז נדבה זבח קרבנו ביום
הקריבו את זבחו יאכל
וממחרת והנותר ממנו יאכל :

אבער איין געליכדע אדער
פרייאווילליגען אפפער , וא
זאלל עז אן דעם טאגע , דא
ער זיין אפפער דארבריינגט ,
געגעסען וועררען : האנד
טאגו דרויף (אבער נור וואז
איבריג בלייבט) , דארף מאן אויך דאפאן עסען :

והנותר

ואז

תרגום אונקלוס

רש"י

נדרא אז נדבתא נכסת קרבניה ביומא
די יקרב נכסתיה יתאכל וביומא
דבתרוהי ודישתאר מניה יתאכיל :
ודישתאר

או נדבה שלא הביאה על הודאה של נס אינה
טעונה לחס וכאכלת לשני ימים כמו שמפורש
בענין : וממחרת והנותר ממנו בראשון יאכל
(ס"א והנותר ממנו יאכל) . וי"ו זו יתירה
היא ויש כמוה הרבה במקרא כמו ואלה בני
בענין ואיה וענה . תת וקדש ונבא מרמס

באור

תודה זבח שלמים , ללמדנו שהן תמיד זבח משפחה , לספר מעשיו בקהל עם , כי צמר
הבקר הגדול , כשיאכל ליום ולילה עם לחמי תודה , צריכין אוכלים רבים שלא יבוא לידי
נותר , וכשהותיר בזדון עובר בל"ת : (טו) ואם נדר או נדבה , נדר שיהיה נזרה או נזרחה ,
ונדר נדר להבי ישראל שאם יקרנו כך או כך יביא קרבן שלמים , ונתקיים חפטו ומקריב נדרו ,
כמו וידר יעקב נדר (בראשית כ"ח כ"ב) , ונדבה שנדבה רוחו להקריב קרבן לה' , והוא
נדבה , וכשקבל עליו נדר או נדבה , דינו כאמור בענין שנאכלת לשני ימים ולילה אחד ואינה
טעונה לחס , והוא פי' דברי רבותינו מה בין נדר לנדבה , נדר הרי עלי , נדבה הרי זו , שהרי
כל עמנו של נדר הוא ספק , שאם יבוא לו כך יעשה כך , ואי אפשר אלא באומר הרי עלי ,
שאם יקרנו להסד אינו מתחייב כלל , וכן כל האומר הרי עלי , כי סוף סוף לאן זה על נדר
בשגל דבר ואינו מפרש מיד , אבל נדבה מקדישה מיד ואומר הרי זו , ורש"י ז"ל פי' ואם
נדר או נדבה , שאמר הרי עלי שלמים , שזהו לשון נדר ותשלומים , וכבר אמרנו שאין שלמים
לשון תשלומים , ועוד כמו שזכר ונדבה קרויים תשלומים , כן חייב לשלם את התודה , ויפה
אמר ראב"ע ז"ל ואם נדר , שצטא בשפתיו נזר לו , ונדבה , שנדבה רוחו אותו להביא זבח
לשם לא לנדר ולא לתודה : זבח קרבנו , קרבן להיות זבח לקרואים עליו : ביום הקריבו ,
שם הפעל מהבנין הכבד הנוסף , והפסיק בנגיחה תחת יאכל , לפי שאמר למנוה , שראוי
לו לאכול ממנו ביום ההקרבה , וכן אמרו בת"כ : וממחרת , התייר הבתוב לאכול אותו שני
ימים והיה לו לומר וביים השני כמו והנותר מבשר הזבח ביום השלישי , ולמה אמר וממחרת ?
ויראה בעיני לפי שאלת יום יורה כאן על ד' שעות , כמו שפרשנו בתורה , וכמו ביום הקריבו
את זבחו יאכל שהוא עם הלילה שלאחריו , ואילו אמר וביים השני , היינו מפרשין גם זה עם
לילה שלאחריו , ויהיה מותר לאכול עד בקר יום שלישי , ואין זה הדקדק הנכונה , שאין שלמים
באכלים אלא לשני ימים ולילה אחד , על כן אמר וממחרת , ללמדנו שאינו אלא יום שאחר
הלילה הראשון , לא אור ליום שלישי , שאינו בכלל מחרת , כי אין מחרת אלא על יום של מעשה
בראשית המתחיל מן הלילה , וכן להלן אמר ביום זבחה יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי
באש ישרף , ושם הדבר מתברר יותר , לפי שבאין כתוב אחריו והנותר ממנו יאכל , ואפשר
לחשוב שהנותר אחר המחרת יאכל עוד בליל יום הג' , כמו שאמר בתורה לא יביא ממנו עד
בקר , אבל בפ' קדושים כתוב אחריו והנותר עד יום השלישי באש ישרף , מפורש שנתפלת יום
שלישי הוא נותר , חוה תפלת ליל שלישי , שעל כן אמר ג"כ וממחרת שהוא יום שני עד הערב ,
שכן מחרת בכל המקרא , וידענו כי יום שלישי הוא יום של מעשה בראשית שמתחיל מן הלילה ,
ורש"י

וְהִנּוּחַ מִבֶּשֶׂר הַזֹּבַח בַּיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי בָּאֵשׁ יִשְׂרָף: יח וְאִם
 הָאָכַל יֹאכַל מִבֶּשֶׂר זֶבַח שְׁלֵמֵי
 בַּיּוֹם

(ז) וַיֵּצֵא פֶּאֶן דַּעַם פְּלִישְׁע
 דַּעַן אֶפְפָּעֵר: אִיבְרִיג בְּלִיבֵט:
 וְאַלְלֵא אִם דְּרִיטְטֵעֵן טַאָגֵע
 פֶּעֶרְבֵרֵעֵנְט וועררען:
 (יח) הָאֵם אָבֵעֵר פֶּאֶן דַּעַם
 פְּלִישְׁע דַּעַר פֶּרִידֵעֵנְאֶפְפָּעֵר
 אויך

הרגום אונקלוס

רש"י

(דניאל ח'): (יח) ואם האכל יאכל וגומר.
 במשפט בשמיטה לאכלו בשלישי הכתוב מדבר
 יכול אם אכל ממנו בשלישי יפסל למסרע ת"ל
 המקריב לא יחשב בשעת הקרבה הוא כפסל
 ואינו כפסל בשלישי וכן פירושו בשעת הקרבתו
 לא תעלה זאת במחשבה ואם חשבו פגול יהיה:
 והכסף

(גיו) וְדִישְׁתָּאֵר מִבֶּשֶׂר נִכְסְתָא בַּיּוֹמָא
 תְּלִיתָאָה בְּנוּחָא יתוקר: (יח) וְאִם
 אֶתְאָכְלֵא יתאכל מִבֶּשֶׂר נִכְסְתָא
 קודשונה ביומא

באור

וְרִאשׁוֹן מִזֵּל כְּתֹב בְּשֵׁם רִבִּינֵי יִשְׁעֵי הַרְאָשׁוֹן בְּפִירוּשׁוֹ לַת"כ שֶׁכֵּן הוּא קִבְּלָה בִּידְכֵי אִישׁ מִפִּי אִישׁ עַד
 מִשָּׁה רִבִּינֵי מִסִּינֵי שְׁלֵמִים כְּאֶחָד לְשָׁנֵי יָמִים וְלִילָה אֶחָד, וְלִדְבָרֵינוּ מִלְכַּד הַקְּבֵלָה הַדָּבָר מִפִּירוּשׁ
 בְּמִקְרָא, וְכֵן דַּעַת חֲכָמִים ז"ל בַּת"כ, וּבַפְּסָקִים (דף ג' ע"א) שֶׁאָמְרוּ ת"ל עַד יוֹם, עַד יוֹם
 הוּא כְּאֶחָד, וְלֹא אִזְר לְיוֹם שְׁלִישִׁי, וַיִּפְּהָ פִירוּשׁוֹ רִבִּינֵי חַיִּים כֵּהֵן ז"ל דַּעַד יוֹם הַשְּׁלִישִׁי עַד וְלֹא עַד
 בְּכֻלָּה, וְתַחֲלַת יוֹם ג' הוּא לִילָה שְׁלֵפְנוֹ שֶׁהוּא אִזְר לְיוֹם ג', וְאִם הוּא נִכְתָּב בְּקִרְבָּנוֹת שׁוּמָן
 מֵעַתְּ לַעַת, וְנוֹכַח לֹמַר וְלֹא עַד בְּכֻלָּה וְאֵפ"כ יִהְיֶה נֹאכַל גַּם אִזְר לְיוֹם ג', הַדָּבָר לְמַד מִמֵּלֶת
 מִמְחַרְתָּ כִּמוֹ שֶׁאָמְרֵנוּ, וְלִדְעִיתִי בַּעֲבוּר קוּשִׁיתֵנוּ פִי' רש"י ז"ל בַּעֲבוּר אֶחָד, אֲבָל תִּישַׁב מִדְּבָרֵינוּ:
 וּמִמְחַרְתָּ וְהִנּוּחַר מִמֵּנוּ יֹאכַל, פִי' רש"י ז"ל בְּרִאשׁוֹן יֹאכַל, וְי"ו יִתְרָה הִיא, וַיֵּשׁ כִּמוֹס
 בְּמִקְרָא הַרְבֵּה כְּגוֹן וְאֵלֶּה בְּכִי נִבְעָן וְאִיהֵ עֵבֶה, תַּת וְקִדְשׁ וּבְנֵא מִרְמָס, וְשַׁעוֹר הַכְּתוּב לִדְעִתוֹ
 וּמִמְחַרְתָּ יֹאכַל הַכּוֹתֵר מִמֵּנוּ בְּרִאשׁוֹן. אֲבָל רִמְבַּ"ן ז"ל אָמַר שֶׁגַם אִם הוּא יִתְרָה תִּפְרַשׁ,
 וּמִמְחַרְתָּ הַכּוֹתֵר מִמֵּנוּ בְּרִאשׁוֹן יֹאכַל, לֹא שׁוֹתֵר לִדְעַת, וְאִם כֵּן אֵינְךָ כְּרִיכִין לֹמַר שׁוּמָן
 כּוֹסֶפֶת, אֲלֵא שֶׁאִם הִיא אֹמֵר בַּיּוֹם הַקְּרִיבֵהוּ אֶת זְבָחוֹ יֹאכַל וּמִמְחַרְתָּ, הִיִּיתִי אֹמֵר שֶׁאֲכַל
 מִקְרָתוֹ בַּיּוֹם רִאשׁוֹן וּמִקְרָתוֹ בַּיּוֹם שֵׁנִי, וְכִרְדֵּךְ לְהַשְׁאִיר מִמֵּנוּ לְאֲכִילַת הַמְחַרְתָּ, עַל כֵּן חֹזֵר וְפִי'
 וְהַכּוֹתֵר מִמֵּנוּ יֹאכַל, הַכּוֹתֵר מֵאֲכִילַת יוֹם רִאשׁוֹן, לֹא שִׁישְׁאִיר בְּכוּנָה כְּלוֹ אִם מִקְרָתוֹ לְיוֹם
 הַמְחַרְתָּ, וְזֶהוּ דַּעַת רִבִּינֵי בַת"כ. אֲבָל הַגִּיטָה מִסְכֻּמַּת לִדְעַת רש"י ז"ל, שֶׁאִם כִּדְבָרֵי רִמְבַּ"ן
 ז"ל, הִיא לִי לְהַפְסִיק בְּמֵלֶת וּמִמְחַרְתָּ, כִּמוֹ שֶׁהַפְּסִיק בְּפִרְשַׁת קְדוּשִׁים, אֲבָל אִם הוּא טוֹסַפֵּת
 יִפְּהָ אָמַר וּמִמְחַרְתָּ הַכּוֹתֵר מִמֵּנוּ בְּרִאשׁוֹן יֹאכַל, וְלִמְדוּנוֹ כ"כ שֶׁאִינוֹ רֵשָׁאִי לְהַנִּיחַ מִדְּעִתוֹ לְמִמְחַרְתָּ,
 וְעַתָּה שְׁפִירָשׁ הַכְּתוּב כֵּאֵן לֹא הוֹכֵרְךָ עוֹד לְפִרְשׁ בְּפ' קְדוּשִׁים, וְלִדְעִיתִי אֵינְךָ טוֹסַפֵּת, וְהַכְּתוּב
 מִלְּמַד בְּנוֹתֵר שְׁנֵי דְבָרִים, אֹמֵר תַּחֲלֵה בַּיּוֹם הַקְּרִיבֵהוּ אֶת זְבָחוֹ יֹאכַל, שְׁמֹנֶה עָלָיו לְאֲכִילָה כְּלוֹ בַּיּוֹם
 הַקְּרִבָּתוֹ, וְאִם כ"כ אָמַר וּמִמְחַרְתָּ, שֶׁאִם לֹא אֲכַל מִמֵּנוּ כְּלוֹם בְּרִאשׁוֹן יוֹכַל לְאֲכִילָה כְּלוֹ מִמְחַרְתָּ
 וְכֵן אִם אֲכַל מִקְרָתוֹ בַּיּוֹם רִאשׁוֹן, הַכּוֹתֵר מִמֵּנוּ יֹאכַל לְמִמְחַרְתָּ, וְאִינוֹ בֹא בְּק"ו, שֶׁהִיִּיתִי אֹמֵר
 עַל כָּל פְּסִיִּים יֹאכַל כְּלוֹ בַּיּוֹם אֶחָד אִם בְּרִאשׁוֹן אִם בְּשֵׁנִי: (זו) וְהִנּוּחַר מִבֶּשֶׂר הַזֹּבַח, בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי
 בַּעֲרֵב, שֶׁהוּא סוּף הַמְחַרְתָּ, וְלִכֵּן הַפְּסִיק בְּגִיטָה הַטַּעַם בְּמֵלֶת הַזְּבָח, שֶׁאִינוֹ דִּבְק עִם בַּיּוֹם
 הַשְּׁלִישִׁי, כִּי בְּתַחֲלַת לֵיל שְׁלִישִׁי נַעֲשֶׂה נוֹתֵר וְאִסוּר בְּאֲכִילָה, וּבַיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי דִּבְק עִם בֹּאֵשׁ
 יִשְׂרָף, אֵפ"י שֶׁאִסוּר מִבְּעָרֵב, אִינוֹ כְּשֶׁרָף עַד בְּקִרְיֹם שְׁלִישִׁי, וּמֵלֶת בַּיּוֹם עַל עַת הַאִזְר,
 כִּמוֹ שְׁפִרְשָׁנוּ (פְּסוּק ע"ו), וְלִילֵי כֵּן לֹא הִיא כְּרִדֵּךְ לְהַאֲמַר, אֲלֹהֵינוּ מִבֶּשֶׂר הַזְּבָח בֹּאֵשׁ יִשְׂרָף,
 חֹהֵר שֶׁשְׁנֵי רִבִּינֵי ז"ל בַּיּוֹם הוּא כְּשֶׁרָף וְלֹא בְּלִילָה, וְזֶה בְּנֵה אֲב לְכָל הַנְּשַׁרְפִין שֶׁאִרְפִין אֹתָן
 בַּיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה, לֹא שֶׁאִינוֹ כְּשֶׁרָף רַק בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, לֹא אִם עֲבָר וְלֹא שְׁרָפוֹ בְּשְׁלִישִׁי, שׁוּרָף
 אֲחֵרֵי כֵן: (יח) וְאִם הָאָכַל יֹאכַל, אִם נִפְרַשׁ פִּירוּשׁוֹ כַּפְּשׁוּעוֹ שֶׁאִם יֹאכַל מִבֶּשֶׂר בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי
 לֹא

ביום השלישי לא ירצה
המקריב אתו לא יחשב לו
פגול

אויך אם דריטטען טאג גע-
געסען ווערדען זאללען :
זא ווירד דאז אפפער ניכט
גענעדיג אנגענאָממען : עו
זאלל דעם ניכט אנגערעכנעט

זאָנדרען

ווערדען, דער עו געבראַכט האָט,

תרגום אונקלוס

רש"י

והנפש האוכלת ממנו. אפי' בתוך הזמן עונה תשא
ביומא תליתא לא יהי לרענא
דמקריב אתיה לא יתחשב ליה מרחק

באור

לא ירצה הקרבן, והמקריב אותו לא יחשב לו לקרבן, וצריך להביא קרבן אחר, כי פגול יהיה, ומלבד שלא ירצה, גם הנפש שאכלה הכותר עונה תשא, לא ידעתי ליישב אותו על מוכו, שאם אמר לא ירצה שענינו כמו כל אשר בו מוס לא תקריבו כי לא לרצון יהיה לכם (פרשה כ"ב כ'), ידענו שאינו נחשב לקרבן, ולמה הוסיף המקריב אותו לא יחשב לו? ועוד שלא מבאנו בכל המקרא יחשב או לא יחשב שמתפרש כמו זה כי תמיד נסמך לו הענין, כמו ויחשבה לו בדקה (בראשית ע"ו), ותחשב לו לדקה (תהלים ק"ו ל"א), דם יחשב לחיט ההוא (פרשה י"ז ד'), והכרמל ליער יחשב (ישעי' כ"ט י"ז), וכן כלם, וכאן כאמר סתם, והיה לו לומר המקריב אותו לא יחשב לו לרצון, ומה שתרגס יב' ע"מ דמקריב יתיה לא יתחשב ליה לזכו, מדעתו הוסיף מלת לזכו, שלא נזכר במקרא? ועוד שהיה לו לומר המקריב אותו לא ירצה ולא יחשב לו, כי מלת לו נוכל גם על ירצה, כמו ונרצה לו לכפר עליו (פרשה א' ד'), או לא ירצה ולא יחשב למקריב אותו, עכשיו שאמר תקלה לא ירצה, ואח"כ המקריב אותו, נראה שמדבר עם שנים? ועוד מה טעם לומר פגול יהיה יאמר פגול הוא, ואם נאכל כלו, מה יהיה פגול? ועוד אם אחד מן הקרואים אכל ממנו חוץ לזמני, מה טעם לא יחשב לבעלים לקרבן, והכתוב אומר ואם האכל יאכל יהיה מי שיהיה? ועוד למה אמר והנפש האוכלת ממנו, ובו ידבר, והיה לו לומר והנפש האוכלת עונה תשא? ועוד איך אפשר לומר אחר הנעשה הכל כהלכתו, הדם נזרק על המזבח והוקטרו האימורין, יחזור ויפסול למפרע כמו שהקשו רבותינו ז"ל בת"כ? לכן נראה צדור שאין כיונת הכתוב אלא כקבלת רבותינו ז"ל שאמרו בת"כ והוא בנבחים (דף כ"ט ע"א) ואם האכל יאכל וגו' אמר ר' אליעזר כוף חזק לשמוע במחשב לאכול מנחתו ביום השלישי הכתוב מדבר, או אינו לא באוכל מנחתו ביום השלישי, אמרת אחר שהוא כשר יחזור ויפסול, וכשהשיב ר' עקיבא על סברא זו, אמר לו ר' אליעזר הרי הוא אומר המקריב בשעת הקרבה הוא נפסל ואינו נפסל בשלישי, ועתה יתושב המקרא על אפניו, שאין ואם האכל יאכל אכילה ממש, אלא כמו חסר למ"ד, וענינו אם לאכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי, כלומר אם שחטו, קבל או הוליד דמו, או זרקו על המזבח במחשבה זו שיאכל גם ביום השלישי, או לא ירצה הקרבן, אינו עולה לרצון לבעליו, ויפה תרגמו הרב המעתיק (אויך אם דריטטען טאג געסען ווערדען זאללען), ולפי שבכל המקרא לא מבאנו האכל יאכל כי אם כאן ובפרשת קדושים וזמניהן אכל פגול, אשכנז כי המקור עם העתיד הוראתן על הזמן העומד והבא, כי לפי שמדבר על המחשב מיד בשעת עבודה על ענין האכילה שיאכלנו מיד, ואם יותר ממנו עד יום השלישי יאכל גם הכותר, ולפי זה כדרך שחט בהמת חולין, לכן הוא עון פלילי, כי את קדש ה' חלל, כי השם הבדיל בין הקדש ובין החול בזמן ובמקום, שקבע בקדשים לכל אחד זמן אכילתו, ומקום לאכילתו, ומי שחקבל במחשבתו באחת משתי אלה, ואשכנז במחשבת חוץ לזמנו או במחשבת חוץ למקומו, עושה קדש חול ופוסל הקרבן: המקריב אחר לא יחשב לו, אחר שאמר שנפסל הקרבן הזהיר את הכהן המקריב שלא יחשב לו, כלומר שא יאשוב כן, וזהו כפי משפט הלשון, שאל

פגור יהיה והנפש האכלת
מזונו עונה תשא: יט והבשר

אשר

ואגדעון פֿערוואַרפֿען זיין
(אָדער, דער ענדאָרבריינגט,
מוס ריווען געדאַנקען ניכט
האַכען, דען ען ווירד דאָרד
פֿערוואַרפֿען): דיא פֿערוואַן
וועלכע דאַפֿאַן איסט, טראַגט אַיהרע מיסעטראַט: (יט) דאַן אָפֿפֿערפֿלייש

וועלכע

רש"י

תרגום אונקלוס

מִרְחַק יְהִי וְאֵינֶשׁ הַיְבּוּל מְנִיחַ חוֹבִיּוֹתָא תֵּשָׂא: (יט) וְהַבָּשָׂר. אֵל קִדָּשׁ שְׁלָמִים אֲשֶׁר
יִקְבִּיל: (יט) וְהַבָּשָׂר קוֹדֶשׁא

באור

שאל יבוא זאת במחשבתו, כמו ולמה חשבת כזאת (שמואל ב' י"ד ט"ו), וכן כאן שאל יחשוב
זאת המחשבה הנזכרת בפסוק זה, וכן אמרו בגמרא (שם) אחרים אומרים לא יחשב במחשבה
הוא כפסל, ואינו כפסל בשלישי, ופי' רש"י ז"ל המקריב אותו לא יחשב מחשבה זאת, ועוד
שם (שם ע"ג) אמר ר' ינאי מניין למחשב בקדשים שהוא לוקה שנאמר לא יחשב, ופי' רש"י
ז"ל קרי ב' לא יחשב (פי' בקל או בפעל) להזהיר בהגיס על כך, ובסמוך יתבאר שגם לשנות
הקריאה אין טורד, כי משפטו להיות כנפעל ולהסמך למלת לו: לא יחשב לו, כל לשון
מחשבה בבנין הקל מוכח על מחשבות שהן כדרכי שאר החושבים, כי בני אדם נבדלין במחשבותיהם
כפי הבדל כטויותיהם הפנימיות, ע"ד משל על ענין ואביון יחשוב הרחמן מחשבות רחמים,
והאכזרי יחשוב מחשבות אכזריות, וכן הוא בכל דבר, אבל החושב מחשבות זרות, בין שהן
מחשבות חכמה או סכלות, שאין כל זולתו חושב כן, יטחו עליו הנפעל, כאילו הוא מוכרח
מנטיותו המופלגת, גם יוסיפו מלת לו, המורה שהחושב הזה נבדל משאר בני אדם במחשבתו
זאת, כמו הלא נכריות נחשבו לו (בראשית ל"א ט"ו), לפי שהתאכזר אפילו עם יונאי חלבו,
ואין כן דרך שאר האכזרים, וכן מאמס ותבו נחשבו לו (ישעי' מ' י"ז), לפי שהמחשבה העמוקה
הזאת היא כפי חכמת השם לבדו, שאין חקר לתבונתו, ובארטו כל זה ברחבה בבית השלישי
מוס' גן נעול, וכן כאן לפי שהכהן עומד לשאת לפני ה', ובאמר עליו כי שפתי כהן ישמרו
דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה' נבואות הוא (מלאכי ט"ו כ'), קלילה לו לחשוב כזאת
בעבודתו, ואם יחשוב אחד כן מהפלגת סכלותו, יאמר עליו הנפעל, ועל דרך זה באה האזהרה
לא יחשב לו לדעת ר' ינאי, ולדעת אחרים נאמר כן לפרש ענין ואם האכל יאכל שמדבר על
המחשב, לא על האוכל, והו' שפי' רש"י ז"ל לא יחשב לו, כן פרושו בשעת הקרבתו לא תעלה
זאת במחשבה ואם חשב פגור יהיה, לא אמר אל יחשוב כן, אלא לא תעלה זאת במחשבה,
ומדברטו תבינהו, ואולם אם עושה כן בזדון, שמתאמן לפגל במחשבתו הקדשים, הרי הוא
מנאץ השם לחלל כל קדש וכופר בקדושה עליונה, עליו שנינו (אבות פ"ג) המחלל את הקדשים
וכו' אין לו חלק לעה"ב: פגור הוא, וכן ופרק פגולים כליהם (ישעי' ס"ה ד'), ואונקלוס
ז"ל תרגם מרחק יהי, ובת"י פסול יהא, ורד"ק ז"ל אמר הוא הבשר שנשתנה ריחו ומראהו,
וכן אמרו ז"ל פגור טעון עבור טורה, כלומר שאינו כשרף עד שתעדר כורתו, ואם כן יחשב
אמרו פגור יהיה, שימתינו עד שיהיה פגור, ובפרשת קדושים אמר פגור הוא, ומשמעו מעת
שחשב עליו כן נקרא פגור, אולי על שם העתיד לפי שאינו עומד עוד לאכילת אדם אלא להתפגל,
ואין פגור רק בחושב מחשבת חן לזמנו, אבל מחשבת חן למקומו, או מחשבת שכי השם וכיוצא
אעפ"י שפוסלין הקרבן אינו נקרא פגור, ואין האוכל ממנו חייב כרת: והנפש האכלת מזונו
אפילו בתוך זמן אכילתו, עונה תשא, לפי שהבשר הזה פגור יהיה, תעבור כורתו ושרף,
כי לפי שער כאן דבר על החושב שבמחשבתו שחשב לאכלו חן לזמנו נעשה הקרבן פסול ולא
דבה, בא ללמד עתה שהאוכל ממנו עונושא: עונה תשא, כמשא כבד יכבד עליה עון
שה, שעל ודו קיינת כרת, כמו שלמדנו בג"ש עון עון מכותר האמור בפרשת קדושים:

אֲשֶׁר יִגַע בְּכָר־טֵמֵא לֹא יֵאָכֵל
בְּאֵשׁ יִשְׂרָאֵל וְהַבֶּשֶׂר כָּל־טָהוֹר
יֵאָכֵל בְּשָׂר׃ כ וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר־
הָאָכַל בְּשָׂר מִזִּבְחַ הַשְּׁלָמִים
אֲשֶׁר לַיהוָה וּטְמֵאתָו עָלָיו
וְנִכְרְתָהּ הַנֶּפֶשׁ הַזֹּאת מֵעַמּוּיָה׃

וועלכען עטוואן אונריינען
בעריהרט, ואלל ניכט גע-
געסען, וואנדערן פערברענט
ווערדען: וואו זאנט אפפער-
פלייש בעטריפט, ווא קאן
יעדער ריינע דאפאן עסען:
(כ) ווען אבער יעמאנד פאן
דעם פלייש דעו פריידען-
אפפערן איסט, וועלכען דעם
עוויגען צו עהרען בעשטימט
איוט, אינדעם ער איינע און-
רייניגקייט אן ויד האט: ווא ואלל
דיאועלבע פערואן אויז איהרעם
פאלקע ווען

תרגום אונקלוס

ד ש י

קודשא די יקרב בכל מסאב לא
יתאכל בנזרא ויתקד ובשר קודשא
בל דידיכי לקודשא ייכול בשר קודשא
(כ) ואינש די ייכול בשרא מנכסת
קודשא די קדם יי וסוכתיה עלוהי
וישתיצי אנשא ההוא מעמיה׃

גע בכל טמא לא יאכל: והבשר לרבות
אבר שיבא מקבתו שהפנימי מותר: כל טהור
יאכל בשר מיהת ללפי שנאמר ודם זבחך ישפך
והבשר תאכל יוכל לא יאכלו שלמים אלא
הבעלי לכך נאמר כל טהור יאכל בשר:
(ב) וטומאתו עליו: בטומאת הגוף הכתוב
מדבר אבל טהור שאכל את הטמא אינו
ענוש

ואינש

באור

(יט) והבשר, ה"א הבשר על הזכר למעלה ובשר זבח תודת שלמיו, מבשר זבח שלמיו, כלומר אם בשר קדש זה יגע בכל טמא לא יאכל, וזו אזהרה לטהור האוכל בשר קדש שנטמא, ובסוף זכר דיני נותר ופגול וטומאה וחלב ודם הנוהגים בכל הקדשים, ושב על הענין כל הזכר למעלה, וכל שכן הוא מוקדשים קלים: והבשר, גם זה הוא הזכר למעלה בשר קדש של שלמים: כל טהור יאכל בשר, כל מי שהבעלים רוצים להקדיש לאכול מוזכר ראוי לאכול ממונו בתנאי כשיהיה טהור מכל טומאה, ודבר טוב הוא עושה, שעי"כ אינו בא לידי נותר, וכן שני בת"כ לפי שנאמר ודם זבחך ישפך והבשר תאכל (דברים י"ג כ"ז), יוכל לא יאכלו שלמים אלא הבעלים, לכך נאמר כל טהור יאכל בשר, ורש"ם ז"ל אמר כל טהור יאכל בשר טהור, ולא ידעתי טעמו שעל בשר קדש שנטמא כבר הזהיר, גם בכתוב נאמר בשר סתם: (כ) והנפש אשר האכל בשר מזבח השלמים אשר לה, והוא הדין לכל הקדשים, ומקרא מפורש כל איש אשר יקרב מוכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטומאתו עליו ונכרתה וגו', איש איש מורע אהרן והוא נרוע או זב בקדשים לא יאכל עד אשר יטהר (פרשה ד"ב ג' וד'), וכפי פשט המקרא שם הזהיר לבני אהרן שלא יאכלו קדשי קדשים בטומאת הגוף, ואין טורח להזהיר עליהן ישראל, שאפילו זר טהור לא יאכל קדש, וכאן הזהיר לכל ישראל על בשר זבח השלמים הנחלקין לכל אדם שלא יאכלוהו בטומאת הגוף, אבל חכמים ז"ל דרשוהו במדת כל דבר שהיה בכלל ויבא מן הכלל ללמד, לא ללמד על עצמו יבא אלא ללמד על הכלל כלו יבא, מה שלמים מיוחדים קדשים שקדושתן קדושת מונח, ואף אין לי אלא כל דבר שקדושתו קדושת מונח יבא קדשי בדק הבית, ולמדנו שפי"א הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' הנאמר בפרשת אמור אינו אלא קדשי מונח: וטמאתו עליו, בעוד טומאתו עליו, שטומאה יבא

מגופו

כא וְנִפְשׁ כִּי־תִנֶּע בְּכָל־טָמְאָה
 בְּטָמְאֵת אָדָם אוֹ י בְּבַהֲמָה
 טָמְאָה אִלּוּ בְּכָל־שֶׁקֶץ טָמְאָה
 וְאָכַל מִבְּשָׂר־זֶבַח הַזְּשָׁלְמִים
 אֲשֶׁר לַיהוָה וּנְכַרְתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
 הַהִוא מֵעַמּוּתָהּ: כג וַיְדַבֵּר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: כד דַּבֵּר אֶל־
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כָּל־חֶלֶב

(כא) ווען יעמאנד עטוואן
 אונריינען אנריהרט, אן דיא
 אונרייניגקייט אינען מענשן,
 אדער אן איין אונריינען פֿיה,
 אדער זאנט איין אונריינען
 שייזאל, אונד פֿאן דעם פֿלייש
 רען פֿריידענאָפֿפֿערן איסט,
 וועלכען רעם עוויגן צו עהרען
 בעשטימטט היוט: זאלל
 אויז איהרעם פֿאלקע
 אויגעראָטטעט ווערדען:
 (כג) דער עוויגע שפראך צו
 משה, וויא פֿאלגט:
 (כד) רעדע צו דען קינדערן
 פֿאן

ישראל'י, וויא פֿאלגט: זאללען אונשליט

תרגום אונקלוס

רש"י

ענוט כרת לא אזהרה: והבשר אשר יגע בכל
 טמא וגומר. ואזהרת טמא שאכל את הטמא
 אינה מפורשת בתורה אלא חכמים למדוה בג"ש
 שלח כריתות אמרות באוכלי קדשים בטומאת
 הגוף ודרשו רבותינו בשבועות אחת לכלל
 ואחת לפרט ואחת ללמד על קרבן עולה ויורד
 שלא כאמר אלא על עומאת מקדש וקדשיו:
 יעשה

(כ) וַיִּנְשׂ אָרִי יִקְרַב בְּכָל מִסְאֵב
 בְּסִי־אֵבֶת אִנְשָׁא אוֹ בְּכַע־רָא מִסְאֵבָא
 אוֹ בְּכָל רַחֲשׁ מִסְאֵב וַיִּכּוֹל מִבְּשָׂר
 נִכְסַת קִידְשֵׁיא דִּי קִדְשׁ יִי וַיִּשְׁתִּי־צִי
 אִנְשָׁא הַהוּא מֵעַמּוּתָהּ: (כג) וּמְלִיל
 יִי עִם מִשָּׁה קְמִימֵר: (כד) מְלִיל עִם
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִימֵר בְּל הַרְבַּ

תור

באור

מנופו, כמו זב ומזרע ובעל קרי, אבל כשכטהר עטמאתו מותר לאכול קדשים, לכן איין
 לפרשו על טומאת בשר קדש, שאיט יולא מידי טומאתו לעולם, ועוד טמאתו טומאת עגמו
 שיוכל מנופו, כי כוגע בטומאה אינו טומאתו, וטומאת בשר איכט לא על ידי נגיעה, ועוד
 למדו חכמים בג"ש שמדבר על אוכל קדש בטומאת הגוף, והכל פגע המקרא: (כא) ונפש
 בי חגע, אס כוגע בטומאה חייב כל שכן טמא עגמו שכאמר בכתיב הראשון, לא שכלל יגע
 כוגע בנות שזריך הזאה שלישי ושביעי, ולא למדו הימנו אפילו טומאה יולאת מנופו, וכן
 הכתוב הראשון בטומאת עגמו כגון זב ומזרע, שאעפ"י שטהרו והערב שמן, הרי הן מחוסרי
 כפורים וקורא אכי וטומאתו עליו, והכתוב השני בטומאות קלות טומאת ערב: בכל טמא,
 בכל בעל חי טמא, אבל אוכלין ומשקין וכלים איין מטמאין אדם ובכל טמא הכל בכלל גם
 המת: בטומאת אדם, שנגע בזה בזה במזרע או בטמא מת וכדה יולדת: בבהמה טמאה,
 שנבלת בהמה טמאה וכן מפורש בפרשת עולה ויורד, ויאמר רמב"ן ז"ל אחז הכתוב דרך קצרה
 והזכיר קנת הטמאים וה"ה לכלן, כי גם שנבלת בהמה טהורה אס כגע בה ואכל קדשים חייב
 כרת, ויש לפרש בהמה טמאה האמור כאן, על טומאת נבלה בין טהורה לאכילה בין טמאה,
 ואין כן בפרשת ויקרא שפירש שנבלת בהמה טמאה, ואס כן נזכרו הטומאת כולן: שקץ טמא,
 כל שקץ טמא לאכילה, ומלת טמא על הנבלה, והן השרפים המטמאין בנותן, הזכרים
 בפרשת שמיני, ואין כן בפרשת ויקרא שפירש שנבלת שרץ טמא, ושם מפורש: ונכרתה, אפרש
 בעז"ה (פרשה ק' ג'): (כג) דבר אל בני ישראל, הפרשה הזאת איין בה מנוה לבני אהרן
 בפרט

שׁוֹר וְכֶשֶׁב וְעֹז לֹא תֹאכְלוּ :
כִּי וְחֵלֶב נְבִלָה וְחֵלֶב מְרֻפָּה
יַעֲשֶׂה לְכָל־מְלֹאכָה וְאָכַל לֹא
תֹאכְלוּהוּ : כִּי בִי כָל־אֲכָר חֵלֶב

פֶּאָן אִינעם אָפֿווען , אִינעם
לאַממע אָדער אִינער ציגע ,
זאָללט איהר ניכט עסען :
(כד) דאָן אונשליט פֿאָן אִינעם
געפֿאללענען , אָדער פֿאָן אִינעם
צערריסנען פֿיר , קאָן צו
אַללרלייאַ אַרבייט געברויכט
ווערען : אָבער עסען זאָללט

אִיהר עז ניכט : (כה) רען ווער אונשליט איסט

מן
פֿאָן

תרגום אונקלוס

רש"י

תֹּזֵר וְאִיטֵר וְעִזָּא לֹא תִיכְלוּ :
(כד) וְתֵרֵב נְבִלָה וְתֵרֵב תְּבִירָא וְתֵעֵבֵר
לְכָל עֲבִידָתָא וְיִמְכַל לֹא תִכְלֵגִינָה :
(כה) אַרְי בָּל דְּיִיבֹול תְּרַבָּא מן

(כד) יעשה לכל מלאכה - בא ולימד על החלב
שאינו מטמא טומא' כבלות : ואכל לא
תאכלהו - אמר' תור' יבא איסור' נבלה וטרפ'
ויחול על איסור חלב שאם אכלו יתחיי' אף על
לאו של נבלה ולא תאמ' אין איסור חל על
איסור

באור

בפרט , על כן נאמרה לכל ישראל : חלב , מלת חלב מפורש (פרשה ג' ג' וט') : שור וכשב
ועז , הן המינין שמקריבין מהן קרבנות בהמה , כמפורש בפרשת ויקרא : לא תאכלו , חלבם
אפילו חולין , כמו שיתבאר לפנינו : (כד) וחלב נבלה , מתי מאלוה או נתפלה בשחיטה :
טרפה , שטרפה מחיה ואינה יכולה להצריח , או שיש בה חולי שבזוהי תמות : יעשה לכל
מלאכה , אם לומר שעותר בהנאה , חלב כזרה ג' כ מותר למלאכה , ובתרגום יב"ע ותריב
חיויא דמקלקלא וכו' אפשר דיתעביד לכל עבדתא , ברס תריב חיויא דמכשרא יתסק על
מדבחא , ומיכל לא תכליני , וזה תמה כי חלב בהמת חולין הכשרה לאכילה אינו למוצח ,
אבל לדעת המתרגם נאמר כן לאותו הדור שלא הותר להן בשר תאווה , ולפי שהיו מריבין
להקריב הכל שלמים , אין חלב שיעשה למלאכה בהמה , רק חלב נבלה וטרפה , ואמרה
תורה אעפ"י שאין חלבם קרב אכל לא תאכלהו , ולכן לדורות שהותר בשר תאווה שזין כשר
וטרפה שהחלב אסור באכילה ומותר במלאכה , אבל רבתינו אמרו שצד ללמד על החלב שאינו
מומא טומא' כבלות : לכל מלאכה , בין מלאכת חולין בין מלאכת קדש , וכן הוא בת"כ :
ואכל לא תאכלהו , אסור ועומד הוא משום נבלה וטרפה , אבל אמרה תורה שיבוא איסור
נבלה וטרפה ויחול על איסור חלב שאם אכלו יתחייב גם על לאו של נבלה או טרפה , ולא תאמר
אין אסור חל על אסור , ורמב"ן ז"ל אמר לפי שאמר כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר יקריב
ממנו , שמה היה עולה על הדעת לומר שהנבלה והטרפה יחשבו כמזון שלא יתקרב ממנו ,
ויהיה חלבם מותר , הוצרך להזכיר אסורו , ולפי פרושנו שהפרשה מדברת עם דור המדבר
שהקריבו הכל שלמים הוצרך להאמר , שלא יעלה על הדעת שאין אסור חלב רק בהמת קדשים
שמקריבין מומנו החלב לה' , וא"כ לדורות יהיה חלב חולין מותר , לכן סמך לו דין חלב נבלה
וטרפה , שאע"פ שגם במדבר אינו למוצח , יש אסור כרת באכילתו , ומומנו כשמעל לחלב חולין
ולדורות , וראב"ע ז"ל לשטתו שאין אסור כרת של חלב רק בהמת קדשים פי' לפי שגם הנבלה
והטרפה אסורות והאסור הוא הבשר , ובעבור שאין חלבם קרב על המוצח , שמה יחשוב
האדם שהוא מותר , על כן הזהיר ואכל לא תאכלהו , ודבריו סותרין ז"ל שאם האסור רק
בבשר , גם אינו קרב לגבי מוצח , למה ואכל לא תאכלהו , אם חלב חולין מותר , גם אין
דבריו נכונים , כי מה לי בשר נבלה וטרפה מה לי חלבו , והבהמה שנתכננה נתכננה כלה ,
גם חלב טמאה שדומה באסור לבשרה : (כה) כי כל אוכל חלב , כותן טעם למה שהוא חלב
נבלה

מִן־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִקְרִיב מִמֶּנָּה
אִשָּׁה לַיהוָה וְנִכְרְתָהּ וְנִפְשָׁה
הָאֲכָרֶת מֵעַמּוּיָהּ: כו וְכָל־דָּם

פֶּאָן איינעם זאָלען פֿיה ,
דאָפֿאָן מאָן דעם עוויגען צו
עהרען פֿייראָפֿפֿער ברינגט :
דיזע פֿערזאָן וועלכע געגעסן ,
זאָלל אויז איהרער נאָציאָן
זוויגעראָטטעט ווערדען :
אידר

(כו) קיינערלייא בלוט זאָללט

תרגום אונקלוס

מִן פֿעירא די יקרבוני מינה קרבנא קדם יי וישתצי אישא דייכול מעמיה :
(כו) וְכָל

באור

בבלה וטרפה לחלב העולה על האשים , לפי שאין האסור בעבור שאוכל מחלק גבוה , לא כל
אוכל חלב ממין הבהמה אשר יקריב ממנה המקריב קרבן לה' , שהן שור וכשב ועז האמורין
בראש הענין , ונכרתה הנפש ההיא , וא"כ האסור בין בקדשים בין בחולין , ואילו כינת הכתוב
על אוכל חלב הבהמה הקרבה לגבוה , היה לו לומר כי כל אוכל חלב מונח השלמים אשר לה' ,
כמו שאמר בפגול ובטומאה , עכשיו שאמר מן הבהמה אשר יקריב ממנה אשה לה' , אין לו פתור
לא כמו ממין הבהמה , שכל נודר ונדב חייב להביא מהן אשה לה' , שהן המינין שבראש הענין ,
ולהלן אמר חקת עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם , כל חלב וכל דם לא תאכלו (פרשה ג' י"ז) ,
ושבן על החלב שמוכו ידבר שם , לאסרו בכל הדורות אעפ"י שהמקדש חרב , וכן בכל מושבותיכם
בין בארץ בין בח"ל , ולמדנו שמה גם בחולין , ובאין לא אמר בכל מושבותיכם על החלב ,
בעבור שלמד מן חלב כבלה וטרפה כמו שאמרנו , על כן זכר כאן מושבות על דם לבדו , זהו
פשוטו של מקרא כהלכה , כי חלב חולין נכרת בכל דור ודור , וראב"ע ז"ל כטעם צפי' מן הדרך
הישר , ואמר שחלב חולין מותר , ובכל מושבותיכם אין ראיה גמורה , כי כן כתוב אבל חלב
וא"כ לא נאכל לחם בגלות , לפי שלא הקדשנו העומר [זהו שאלה בטלה , שאינו תלוי בעומר
אלא ביום שמיצין אותו בו , כמו שיתבאר בעו"ה (פרשה ד' ג' י"ד)] , וכל חלב שור וכשב לא
תאכלו , על הקדשים , שהוא דבק עם מקרא שלאחריו , כי כל אוכל חלב מן הבהמה אשר
יקריב ממנה , להוציא חלב כל בשר שאינו קרב לשלמים , ודבריו בטלים ממה שפרשנו בפשוטו
של מקרא , וכבר השיב עליו רמב"ן ז"ל בדברי טעם , האחד שפרשת ויקרא אמר אתם כל
חלב , ואין שם שור ותנאי , ובאין ג"כ אמר תחלה כל חלב שור וכשב ועז , הכולל קדשים
וחולין , ועוד שאמר חלב כבלה וטרפה באיסור חלב , ואין קרבנות להאסר , ועוד שכתוב חקת
עולם לדורותיכם בכל מושבותיכם , ואין בכל עיני הקרבנות בכל מושבותיכם , לפי שאין
רק במשכן ובמקום אשר יבחר ה' , וראיה הגמורה שאמר מן הבהמה אשר יקריבו ממנה קרבן
לה' , ופרשו מן המין הקרב , שכן נאמר בערכין ואם בהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה' כל
אשר יתן ממנה לה' יהיה קדש , ופרשו בהמה שמקריבין ממנה קרבן לה' , וכן ואם כל בהמה
טמאה אשר לא יקריבו ממנה קרבן לה' , אמר בפירוש מן הבהמה הטמאה שאין מקריבין ממנה ,
ואין הבדל בין יקריבו ממנה , או אשר יקריבו שפרשו אשר יקריב אדם ממנה , ודומה לו וכי ימות
מן הבהמה אשר היא לכם לאכלה , מן המין הנאכל לא שהיא ענמה תאכל , ועוד אם האסור
בעבור שקרב למונח, למה לא הזכיר גם על יותרת הכבוד ושתי הכליות, ועוד אם בקדשים מדבר ,
למה הוזכר לומר בראש הענין כל חלב שור וכשב ועז , וידוע שאין מקריבין לא מהם , ודבריו
צדודים . ובמשנה תורה שלא הזכיר אסור חלב , כי שם מן הנדר ידבר , כאמרו בכל אות נפשך
תאכל בשר (דברים י"ד כ'), אבל חלב כבד הזכיר עליו, ולפי שהתיר הבשר הייתי עושה שם הדם
המובלע בבשר מותר , הוזכר לומר שדמו לא יאכל , שאעפ"י שאינו חייב עליו כרת עובר בל"ת :
(כו) וכל דם לא האבלו , לפי שפרשת ויקרא אתם ואמר כל חלב וכל דם לא תאכלו , ופירש

ופירש

לא תאכלו בכל מושבתיכם
 לעוף ולבהמה: כי כל נפש
 אשר תאכל כל-דם ונכרתה
 הנפש ההוא מעמיה: פ
 כח וידבר יהוה אר-משה לאמר:
 כט דבר אל-בני ישראל לאמר
 ה-מקריב את-זבת שר-מיו
 ליהוה

איהר עסען, אין אללען
 אייערן וואהנפלאטצען:
 ווערער פאן געפליגעל, נאך
 פאן פיה: (כו) יעדע פערואן
 וועלכע אירגענד איינערלייא
 בלוט איסט: זאלל אוי
 איהרער נאציאן אויזגעראט
 טעט ווערדען: (כז) דער
 עויגע שפראך צו משה,
 וויא פאלגט: (כט) זאגע דען
 קינדערן ישראל'ז: ווער זיין
 פריידענאפפער דעם עויגען
 צו עררען ברינגען ווילל,
 זאלל

ר ש י

תרגום אונקלוס

דמא לא תיכלון בכל מוֹשְׁבֵיכֶון
 דעופא ודבעירא: (כו) כל אינש
 דייכול כל דמא וישתיצי אנשא
 ההוא מעמיה: (כז) ומליל יי עם
 ישראל למימר דמקרב ית נכסת
 קורשוהי

איסור: (כו) לעוף ולבהמה פרט לדם דגים
 וחגבים: בכל מושבותיכם לפי שהיא חובת
 הגוף ואינה חובת קרקע נוהגת בכל מושבות
 ובמסכת קדושין בפ"א מפרש למה הוצרך
 לומר
 משה למימר: (כט) מליל עם בני

באור

ופירש כאן שאין אסור חלב נוהג רק בבהמה אשר יקריבו ממנה קרבן לה', הייתי אויור שכן
 הדין בדם, שאינו אסור רק שור כשב ועז, ומותר בחיה ועוף, ושם בהמה טמאה, אין זו
 רק משום טמאה לא אסור דם, על כן פי' וכל דם לא תאכלו יהיה מחזו מין שיהיה בין טהורה
 בין טמאה בין בהמה בין חיה ועוף, בכלן יש כרת לאוכליו, לא שור כשב ועז לבד, אלא לעוף
 ולבהמה, כי בכלל בהמה גם החיה הנאכלת ושלא תאכל, בין טהור בין טמא, וגם דם עוף
 בין ממין הקרב תורים ובני יוכה, ובין שאר המינים כשרים או טמאים, וגם זה ראיה שהכתוב
 אסר גם חלב חולין, שאם תאמר בקדשים מדבר, ישו גם המקרא הזה על הענין האמור
 למעלה לאסור דם בהמת קדשים ועוף הקרב תורים ובני יוכה, וזה שקר כי במשנה תורה פי'
 אסור דם בנשר תאווה: לעוף ולבהמה, פרט לדם דגים וחגבים טהורים שמוותר באכילה,
 ופרט לדם שקצים ורמשים שאין בהן משום אסור דם [א"ה שמוס הלמ"ד כמו לכל כליו תעשה
 נחשת (שמו' כ"ז ג'), והוא לפרט שאחרי כלל או לכלל שאחרי פרט, כמו שבארנו בכמה מקומות]:
 (כו) כל דם, מן הבהמה והעוף, כי אינו חייב כרת על דם אברים: ונברחה, כאן פי' העיגש
 ולפי שנכתב בענין הקרבנות, יש להבין שאינו חייב כרת אלא על דם היוצא בשעת שחיטה דם
 שהנפש יוצאת בו, והיו קבולת רבותינו ז"ל, ולהלן שנכתב אצל בשר ולא נכתב בו כרת, הוא
 דם החברים שנלאו: (כט) דבר אל בני ישראל, לפי שהבעלים מניסין, גם המזוה עליהן
 לתת תורה ושוק מתנה לכהן, על כן דבר אל בני ישראל: המקריב, בעל הקרבן המביא זבח
 שלמים לה' להקריבו בבית ה': זבח שלמים, הכל בכלל כדר וכדנה וזבח תודה, כמו שאר
 למעל': יביא את קרבנו לה', הוא עמו יביא לה' החלק מן הקרבן שהוא לגבוה, לא שיקריבונו
 הוא עמו על המזבח, אלא כמו שיפרש בכתוב הסמוך, לא כמו שטמאת ואשם שאין הבעלים
 עושין

לִיהוָה יִבִּיא אֶת־קִרְבָּנֵנוּ לַיהוָה
 מִזֶּבֶחַ שְׁלֵמִים: ל יָדֵינוּ תִבְיָאֵינָה
 אֶת אֲשֵׁי יְהוָה אֶת־הַחֶלֶב־עַל־
 הַחֹזֶה יִבְיָאֵנוּ אֶת הַחֹזֶה לְהַנִּיף
 אֶת־וּתְנוּפָהּ לְפָנֵי יְהוָה:

והקטיר

זאלל דעם עוויגען פֿאַן ווינעם
 פֿריידענאַפֿפֿער פֿאַר גענדען
 דאַרברייגען: (ל) מיט ווינען
 דאָנדען ברינגט ער דיא
 פֿיאַראַפֿפֿער דען עוויגען:
 דאָז אונשליט נעמליך ברינגט
 ער אויף דער ברוזט געלעגט,
 אונד צוואַר דיא ברוזט, אום
 דאַמיט פֿאַר דעם עוויגן איינע
 ווענדונג צו מאַכען: ווען

תרגום אונקלוס

רש"י

קודשודי קדם יי ייתי ית קרבניה
 קדם יי מנבסת קודשודי: (ל) ידוהי
 ייתין ית קורבניא דיי ית תרבא על
 תדיא ייתניה ית תדיא לארמא יתיה
 ארומתא קדם יי ויסק

לומר: (ל) ידיו תביאנה וגו'. שתהא יד
 הבעלים מלמעלה והחלב והחזות נחוכין בה
 ויד כהן מלמטה ומכיסין: את אשי ה'. ומה הן
 האשים את החלב על החזה: יביאו כשמביאו
 מבית המטבחים כותן חלב על החזה וכסכותנו
 ליד המניף כמלא החזה למעלה והחלב למטה
 והוא האמור במקום אחר שוק התרומה וזוה
 התנופה על אשי החלבים יביאו להניף וגו'
 לאחר התנופה כותנו לכהן המקטיר

באור

עושיין באימוריהן דבר עבודה: (ל) ידיו חביאנה את אשיה', אחר שהורמו החלבים מן
 הקרבן, להכתין על אשי ה', יביאם בעל הקרבן על שתי ידיו ל הכהן לתנופה לפני ה', והבעלים
 מכיסין, ויד הכהן תחתיקן, כמו שאמרו חז"ל: את החלב על החזה יביאו, פי' רש"י
 ז"ל כשמביאו מבית המטבחים כותן חלב על החזה, וכסכותנו ליד הכהן המניף, כמלא החזה
 למעלה והחלב למטה, והוא האמור במקום אחר שוק התרומה וזוה התנופה על אשי החלבים
 יביאו להניף וגו' (פרשה י' ט"ו), ולאחר התנופה כותנו לכהן המקטיר, וכמלא החזה
 למטה, והוא שאמר וישימו את החלבים על החזות ויקטיר החלבים המזבחה (שם ט"ו י"ט),
 למדנו שג' כהנים זקוקין לה, כך מפורש במנחות: הנופה, שם דבר, ואמרו רבותינו
 מוליך ומביא לארבע רוחות, וכן ותרמם לא תניף על קמת ריעך (דברי' ד"ג ד"ו), ותרמם
 מתנועע אילך ואילך, ודומה לו החזן מניף בסודרין, שמוניף אילך ואילך, ותרומה פראו
 שהוא מעלה ומוריד, שהוא הרמה כמו ותרם מעל הארץ (בראשית ז' י"ז), וע"ד הפשט
 כפרש עוד למה החזה נקרא תנופה והשוק תרומה, ומעשה שתיקן זה: את החזה, מביא
 להניף אותו תנופה, לא להקטירה: על האשים, כי היא לאהרן, ולבניו, כמפורש בסמוך,
 ויאמר רמב"ן ז"ל כי לפי הפשט החזה מוכף עם החלבים לא השוק, והכתוב שאמר ואת החזות
 ואת שוק הימין הניף אהרן תנופה (פרשה ט' ד"א), כי אחרי כן יחזור ויכיפם בפני עצמם.
 ודבותינו אמרו שהיה כותן החלבים על יד הבעלים וזוה השוק למעלה מהם, ודבריו תמה אם
 לדעתו כן הדין לדורות בשלמים, למה אין מזה דבר בפרש"י ז', וזה על תנופה אחת החלבים
 עם החזה, ואם יאמר בשמיני למלאים היה הוראת שעה ולדורות אין תנופה לשוק כלל, מה
 יענה בפסוק שוק התרומה וזוה התנופה על אשי החלבים יביאו להניף תנופה לפני ה' (פרשה
 י' ט"ו), ומדבר לדורות, מפורש שתיקן בתנופה עם החלבים, והיאמת שכפי פשט הכתוב
 שתיקן בתנופה, וכן אמר וזה לך תרומת מתכם לכל תנופות בני ישראל לך כתמים וגו' (במדבר
 י"ח י"א), ואם אין השוק בתנופה לא נזכרה בכלל המתנות המפורשים עם כלן, וטעם שאמר
 כאן החזה לבדה, לפי שגד כאן השוק בכלל אשי ה' הוא וכשהוא אומר ידיו תביאנה את אשי ה'

השוק

לא והקטיר הכהן את־החלב
 המזבחה והיה דחזה לאהרן
 ולבניו: **לג** ואת שוק הימין התנו
 תרומה לכהן מזבחי שלמים:
לג המקריב את־דם השלמים
 ואת־החלב מבני אהרן לו

תהיה

וועלכער דאן בלוט דער פריידענאָפּפּער אונג דאָן אונשליט דאָרברונגט : דעם

זאלל

תרגום אונקלוס

רש"י

לג ויסק בהנא ית תרבא למדבחא
 ויהי חדיא לאהרן ולבניו: **לג** וית
 שוקא רימינא תתנון אפרשותא
 לכהנא מנגסת קודשכון: **לג** ויטקרב
 ית דם נכסת קודשיא וית תרבא מבני
 אהרן דיקיה יהי

המקטיר וכמלא החזה למטה והו שכאמר
 וישימו החלבים על הסוּת ויקטר החלבים
 המזבחה למדנו שאלשה כהנים זקוקין לה כד
 מפורש במנחות: את החלב על החזה יביאנו
 ואת החזה למה מביא להכיף אותו הוא מביאו
 ולא שיהא הוא מן האישים לפי שכאמר את אשי
 ה' את החלב על החזה יכול שיהא אף החזה
 לאשים לכך נאמר ואת החזה להכיף וגומר:
לג והקטיר הכהן את החלב ואת כ' והיה

החזה לאהרן למדנו שאין הנשר נאכל בעוד שהאמורי למטה מן המזבח: **לג** שוק
 מן הפרק על ארכובה הנמכרת עם הראש עד הפרק האמצעי שהוא סובך של רגל:
לג המקריב את דם השלמים וגומר * מי שהוא ראוי לזריקתו ולהקטיר חלביו יבא עמא
 בשעת

באור

השוק בכללן, שהרי אצל איל המלואים מזה ולקחת מן האיל החלב והאליה ואת החלב המכסה
 את הקרב ואת יותרת הכבד ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן ואת שוק הימין (שמו' ד"ט
 י"ג), מנה שוק הימין בכלל אשי ה', וכן צמעה ואת שוק הימין וגו' ויקטר המזבחה על
 העולה (פרש' ח' ד"ה ד"ח), והחזה הכיף לצדה וכאמר מאל המלואים למטה היה למנה (שם
 ד"ט), ולכן הוצרך לומר כאן שלדורות תהיה החזה בתנופה עם החלבים כאחד, אבל על שוק
 הימין לא הוצרך לומר כן שבאיל המלואים ג' כ' הוגפה עם החלבים, ומה שהוצרך לומר? ואת
 שוק הימין תתנו תרומה לכהן, לא כמו בשבעת ימי מלואים שהיתה למזבח, כי לדורות תהיה
 לכהן, זהו כפשוטו, וכפי קבלת רבותינו ז"ל: **לג** והקטיר הכהן את החלב, חלב סתם
 שם לתותב קרום ונקלף, והוא העיקר כמו כל חלב לה' (פרש' ג' ט"ז), ופרשנוהו שם, ויותר
 וכליות אין צורך להזכירם, שכבר מפורשים בפרשת שלמים שהן למזבח, וכמו שאמר תחלה את
 החלב על החזה יביאנו (פרש' ה' ז' ל'), ושם תאמר מניין שגם אליה ויותרת ושתי כליות בתנופ'
 למדו רבותינו בת"כ אין לי לא חלב מניין לרבות החזה ת"ל חזה, כשהוא אומר יביא לרבות איה,
 מאשי ה' לרבות שתי הכליות יביאנו לרבות יותרת הכבד, וזה ראיה לדברינו (פרש' ג' ט'
 ג' לדע' רבותינו ז"ל חלב סתם רק על תותב קרום ונקלף: והיה החזה, פירש שלא יקטירנו,
 כמו הכליות והיותרת, לא תהיה לאהרן ולבניו למנה, לפי שצבעת ימי מלואים, ה' החזה
 למנה, אמר כאן שלדורות היא ממתנות כהונה, והו לאהרן ולבניו: **לג** ואת שוק הימין,
 שהיתה

תְּהִיָּה שׁוֹק הַיְמִינִי לְמַנְהָ: לִרְכִי
אֶת־חֹזֶה תְּתַנּוּפָה וְאֶת־י שׁוֹק
הַתְּרוּמָה לְקַחְתִּי מֵאֵת בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל

זאלל דיא רעכטע שולטער
צו טהיילע וועררען: (לד) רען
דיא ברוט דער ווענדונג אונד
דיא שולטער דער העכע,
נערהמע איך פאן רען
פריידענאפער דער קינדער
ישראלין

רש"י

תרגום אונקלוס

יְהִי שׁוֹקָא הַיְמִינָא לְחֹלְק: (לד) אָרִי
יַת תְּרִיָּא דְאַרְמוֹתָא יַת שׁוֹקָא
דְאַפְרִשׁוֹתָא נְסִיבִית מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מנבסת

באור

שהיתה במלואים בכלל אשי ה' לתנופה ולהקטרה, לדורות דיכה כחזה התנופה, אחר שהוכנה
תהיה תרומה לכהן: שוק, מן הפרק של ארכובה הנמכרת עם הראש עד הפרק האמצעי
שהוא סובך של רגל, מפי' רש"י ז"ל: (לב) המקריב, הזורק את דם השלמים, כמו שפרשנו
(פרשה א' ה'), שעל כל עבודות הקרבן, יפול לשון מקריב, כמו שאמרנו והקריבו זו קבלה
או אינו לא זריקה: ואת החלב, המקטיר האמורין על המזבח, וגם זה מקריב: לו תהיה,
לא שיתננה לאיזו כהן שירצה הגר במדינה, לא שתיהן חזה ושוק הן לבית אב העובדין, וראיה
מכתוב הסמוך ואתן אותם לאהרן הכהן ולבניו, ממלת אותם למדנו כי אמרו והיה החזה לאהרן
ולבניו, אינו אלא לומר שהיא מכאן ואילך ממתנות כהנה, וכבר פרשנו למעלה הכל, וראש"ע
ז"ל שאמר שוק הימין לזרק הדם, והחזה לכל הכהנים, לא עמד על טעם הכתוב בהוון, ואין
לכנות מדברי הקבלה, כי הם ידעו האמת, גם דרשו ממלת המקריב מי שראוי לזריקה
ולהקטר חלבים, ילא עמא בשעת זריקת דמים שאינו חולק בבשר: (לד) חזה התנופה ואת
שוק התרומה, לפי אגם במלואים היתה החזה למזה למנה, ולא נעשה בה דבר בקדש רק
התנופה, קראה חזה התנופה, אבל שוק שהיה במלואים חלק מאשי ה' קראה תמיד שוק
התרומה, כמו ואת כל חלב פר הקטאת ימים ממונו (פרשה ד' ח'), והרים ממונו בקמנו
(פרשה ו' ט'), שהיא תרומה לגבוה, ולמד הכתוב אגם עכשיו שנתנה לאהרן ולבניו, איכנה
כמו נותרת המנחה ובשר חטאת ואשם, שהן חלק מאשי ה', שנאמר עליהן חלקם שתתי אותה
מאשי, ולכן הן קדש קדשים, וזריכין להאכל לפניו מן הקלעים ולזכרי כהנה, וכמו שפרשנו
בס, לא חזה ושוק דומים לשאר בשר השלמים הנאכל לבעלים, שנאכלין בכל העיר לכל אדם,
כן הם נאכלין לכהנים לנשיהם ולעבדיהם, ועל זה אמר הכתוב לקחתי מאת בני ישראל מזבח
שלמיהם, ואתן אותם לאהרן ולבניו, כלומר לא לקחתי אותם מעל לחמי לאשי, לא לקחתי
אותם מאת בני ישראל, מחלק השלמים הנאכל לבעלים, כן נראה לי, שוב ראיתי לרמב"ן
ז"ל בפרשת שמיני שכתב שוק התרומה וחזה התנופה פי' רש"י ז"ל לשון אשר הוכף ואשר הורם,
ולמה קלקן הכתוב תרומה בשוק, ותנופה בחזה לא ידענו שניהן בהנפה ובהרמה, ואמר
הוא ז"ל שהטעם לפי שבמלואים היה השוק תרומה לה' והוקטר עם הלחם והחלבים, לא יקרא
בשם תנופה, כי תנופתו היתה עם החלבים והלחם כדי להקטירם לה', אבל החזה הכיף
בפני עצמו, ואינו חלוק משאר הבשר רק בתנופה, וזכה בו משה להיות לו למנה, וממלואים
ואילך, וזו אהרן ובניו בשוק בתרומתו לה' ובחזה בתנופתו, ושאר הבשר לבעלים, יקרא לבעלים
השוק תרומה, והחזה תנופה כאשר היה ביום הזכות, ושמתיו בדבריו, לא שאני תמה על
דבריו הראשונים שזכרנו למעלה שאמר לפי הפשט אין תנופה רק בחזה לבדה, ולפי שנתנו
בפרשת שמיני היה לו לפרש דברי הפרשה הזאת על דרך שפרשנום להתאים הפשט עם קבלת
בנותיהו ז"ל: לחק עולם, לדבר קצוב תמיד, לא פקות ולא יותר: מאת בני ישראל,
נראה

ישראל מזבחי שלמיהם ואתן
 ת אתם לאהרן הכהן ולבניו לחק
 עולם מאת בני ישראל: לא זאת
 משחת אהרן ומשחת בניו
 מאשי יהוה ביום הקריב אתם
 ש לבתן ליהוה: לו אשר צוה יהוה
 לתת להם ביום משחו אתם

ישראל: אונד געבע ויא
 דעם פריזטער אהרן אונד
 זיינען זארהנען, אלס זיי
 עוויגען רעכט, דאז איהנען
 צו קאמט, פאן דען קינד-
 ערן ישראל: (לה) דינען
 איז אהרן ואלבונגורעכט,
 אונד דאז זאלבונגורעכט
 זיינער זארהנע, פאן דען
 פייארפפערן דען עוויגען:
 דאז איהנען זן דעם טאגע
 צונעפאללען, דא מאן זיא
 הינצו געזיהרט, דעם עוויגען

פרוטרוך צו דינען: (לו) דאז דער עוויגע זאן דעם טאגע דא מאן זיא געזאלבט, בען
 פאהלען האט איהנען צו געבן,
 פאן

תרגום אונקלוס

מנכסת קודשיהון ויהבית יתהון לאהרן כהנא ולבנותיה לקים עלם מן בני
 ישראל: (לב) דא רבות אהרן ורבות בנותיה מקודשניא דיי ביומא דיקרבון
 יתהון לשמשא קדם יי: (לו) די פקר יי לטמן להון ביומא די רבון יתהון

באור

בראה מיותר, ובת"כ אמרו מרזון כל ישראל, כלומר שכלם נרצו צו, כי מנחה ומטאת
 ואשם הנותרת לכהנים, וכן עור העולה, אבל שלמים שאמוריהן לגבוה, והבשר והעור
 לבעלים, אם אין חזה ושוק לכהנים, אין לכהנים חלק כלל בזבחי השלמים, והם עובדים
 עבודתם, והאוי שיהיה להם חלק, כי גם מן החולין קנוב להם זרוע ולחיים וקבה, ואין כן
 בקדשים, וגם על זה יורה לחק עולם, כמ"ש לא פחות ולא יותר, וכן שנוי במשנה (חולין ד"ט
 פ"י): (לה) זאת משחת אהרן, זאת גרמה גדלת משחת אהרן ומשחת בניו, כל האמור
 בענין שיקפו חלקם מאשי ה', משטאת ואשם ומנחה ועור העולה וחזה ושוק של שלמים,
 משחת, לזן גדלה, כמו למשחה ולמלא בשם את ידם (שמות כ"ט כ"ט), וכן משיח לשון
 גדלה, כמו כה אמר ה' למשיחו לכרש, א' זגענו במשיחי, ואין אנו כרוכין לפרש שכל משחת,
 כמו שפי' רש"י ז"ל שכל משחת אהרן ובניו מה שנאמר בנו את אהרן עור העולה בשר משחת
 ואשם לחמו תודה וחזה ושוק של שלמים והנותרת מן המנחה, וכן פי' ראב"ע ז"ל, לא כפשוטו:
 [א"ה ליכראה שהיא מוסב על חק עולם הנאמר בפסוק הקודם, והוא כמו חק משחת אהרן
 וגו']: ביום הקריב אחם לכהן לה', לדעתי לפי שלא התחילה המנחה ביום שנמשחו,
 שהרי ביום האשין למלואים היתה המשיחה ככוכר לפניו בענין, וכל שנעת ימו המלואים לא
 זכו בהן, שהרי הקטאת נשרף, והעולה כליל, ושוק הימין עלה על החושים, והחזה היה
 למושה למנח, ובשר השלמים חכלו כדון בעלים, על כן פירש ביום הקריב אותם לכהן לה',
 שהו יום השמיני שהתחילו לעבוד במקדש, וממנו ואילך זכו בכלן: (לו) אשר צוה ה' לחת
 להם ביום משחו אותם, אין זה יום שנמשחו בשמן המשחה, אלא כמו שפי' ביום הקריב
 אותם לעבודה שהיא שמיני למלואים, ומלת משחו, כמו גדל אותם וכמו שפרשט, והוא יום
 שהתחילו לעבוד במקדש, וכן ביום המשח אותם (פרשה ו' י"ג), שהו על חטך העבודה,
 ובו ביום הקריבו ישראל עולה ומטאת ומנחה ושלמים, כאמרו ואל בני ישראל תדבר לאמר

מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חָקַת עֵינֶיךָ
 לְדַרְתָּם: לֹא זֹאת הַתּוֹרָה לְעֵלְיָהּ
 לְמִנְחָהּ וּלְחַטָּאת וּלְאֵשׁ
 וּלְמִלּוּאִים וּלְזִבְחַת הַשְּׁלָמִים:
 לֹא אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה
 בְּהַר סִינַי בְּיוֹם צִוְתוֹ אֶת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל

פֶּאָן זייטען דער קינדער
 ישראל'ן: אַל'וּ אײַךְ עױגען
 געױעטן, פֿיר אײַהרע נאָ-
 קאַמען: (לו) דױען אײַז
 דיא פֿעראַרדנונג: פֿיר גאַנצע
 אָפֿער, שפּױזעאָפֿער,
 זינדענאָפֿער אונג, שױלד
 אָפֿער: אױך פֿיר דיא אױך
 ווידױנגאָפֿער אונג פֿיר
 פֿריידענאָפֿער: (לח) װעלכע
 דער עױגע דעם משה אױך

דעם בערגע סיני בעפֿעהלען: אַלױ ער דען קינדערן ישראל'ן
 בעפֿעהלען

תרגום אונקלוס

ר ש י

מִן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קִים עֲלֶיךָ דְרִיחֹן:
 (לו) דֵּא אֲוִרִיתָא לְעֵלְתָא וּלְמִנְחָתָא
 וּלְחַטָּאתָא וּלְאֵשָׁתָא וּלְקִיבְרֵינְיָא וּלְנִכְסֵת קִוְדְשִׁיא:
 (לח) דֵּי פִקְדֵי יְיָ אֵת מֹשֶׁה
 בְּהַר סִינַי בְּיוֹמָא דְפִקְדֵינָהּ יְת־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל

באור

קחו שיער עזים לחטאת וגו' (פרשה ט' ג'), ואז נכטו שיאכלו בשר החטאת, והטותרת מן
 המנחה וזוהו וזוק של שלמים, וגם שיקחו עור העולה, כמפורש שם קחו את המנחה
 הטותרת מאשי ה' ואכלוהו וגו' כי חקך וחקך בניך הוא מאשי ה' כי כן צויתי (פרשה י' ב'),
 למדנו שבאותו היום מזה להם מזה על זה, וכאמר זאת תזה התנפה זאת שוק התכומה
 תאכלוהו וגו' כי חקך וחקך בניך כתנו מוצחי שלמי ב' (שם י"ד), ועל בשר חטאת ואשם מזה להם ג'
 שיאכלוהו, וראוי כשזכרנו אמר להם אכל תאכלו אותם בקדש כאשר צויתי (שם י"ח), ואין ספק
 שגם על העור העולה מזה כן, ואם כן הכתוב כפשוטו שביים משחו אותם מזה שיזכו בכל אלה
 הקרבנות שנעשו ביום ההוא: חקת עולם לדרחם, לא על קרבנות היום ההוא לבד מזה כן, אלא
 חקת עולם לדורותם, בכל דור ודור וזכו בזה: אכל רמב"ן ז"ל הסך דברי הכתוב ואמר ששערו
 אשר מזה ה' ביום משחו אותם לתת להם מאת ב' חקת עולם, ופי' ביום משחו בעת המשיחה,
 וכן ביום הקריב אותם לכהן, בעת שהבדילם, וראב"ע ז"ל פי' ביום משחו כמו מיום משחו, וכן
 הותר בשר ובגל', ואין טורח לכל זה [א"ה הלכותי בשעת הרמב"ן ז"ל, לפי שסדר נתינת הטעם
 מסכי' עמו, שהרי תיב' להם מובדלת בטע' רביע, ואלו כדברי המבא' ה' בריך להעמיד תיבת ה']:
 (לו) זאת התורה לעלה, זאת האמור בפרשיו' שלמעל' היא התורה לעולה וגו' ולמעל' אמר
 זאת תורת העולה, וזאת תורת המנחה וכן כלם, וכאן אמר לעולה, אולי לפי שכל קרבן חלוק
 במעשיו משחרו, ובכמה דברי' הואו הקרבנו' כלם, כמו פגול וזותר וטמא וכיוצא שהאחד למד
 מזה שנאמר בחברו, לכן אחר שאמר זאת תורת זה, וזאת תורת זה, אמר
 לסוף זאת התורה האמורה היא לכלן: ולמלואים, פי' רש"י ז"ל ליום חנוך הכהונה, וכן
 הקרבנות שניה עליהן נפרשת תורה, ובתוכם בפרש' הסמוכה, וסמכין לזכר השלמים, לפי
 שאין הבדל בין קרבנות מלואים לשאר הקרבנות רק באיל המלואים של שלמים, שהרי עולת
 המלואים קרנה כדרכה, והחטאת כמו חטאת פר משיח ופר העדה הנשרפין, רק שלמי
 המלואים נשתנו, כמו שיתבאר (פרשה ח' כ"ב), לכן אמר למלואים ולזכר השלמים:
 (לח) אשר צוה ה' את משה בהר סיני, נסיני כאמרו לו כל התורות הללו שכל המנות
 בכלליהן ופרטיהן כאמרו לו למשה נסיני, וכמו שאפרש (פרשה ק"ה א'): ביום צוהו, כלומר
 כשזכרו

ישראל להקריב את קרבניהם
 ליהוה במדבר סיני : פ רביעי
 ה א וידבר יהוה אל משה
 לאמר : ב קח את אהרן ואת
 בניו אתו ואת הבגדים ואת
 שמן המשחה ואתי פר החטאת

ואת

בעפאחל עו אוהרע אפפער
 דעם עוויגען צו עהרען דאר
 צו ברינגען, נעמליך אין דער
 וויזע סיני :

ח (א) דער עוויגע שפראך
 צו משה, וויי
 פאלגט : (ב) נים אהרן נעכזט
 זיינען זאָהנען, דיא קליידונג
 שטיקע אויך דאָ זאל באַעל :
 דען וינדענאָפפער שמיר,
 דיא

רש"י

תרגום אונקלוס

ישראל לקרבא ית קרבניהון קדם יי
 במדברא דסיני :

ח (א) ומליל יי עם משה למימר :
 (ב) קרב ית אהרן וית בנוהי
 דחטאתא

ח (ב) קח את אהרן פרשה זו כאמרה
 שבעת ימים קודם הקמת המשכן
 שאין מוקדם ומאוחר בתורה : קח את אהרן
 קחני בדברים ומשכחו : ואת פר החטאת
 וגומר. אלו האמרים נענין כוונת המלוואים

עמיה גית לבושיא גית משחא דרבותא גית תורא

באור

כשזכו צהר סיני שיקרבו ישראל את קרבניהם לה' במדבר סיני, כשחזו ישראל נגד ההר וקבלו
 התורה, שהקריבו עולות ושלמים על פי הדבור, כמו שכתוב ויבן מזבח תחת ההר וגו' (שמות
 כ"ד ד'), ושלח את נערי בני ישראל ויעלו עולות ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים (שם ס"ה)
 וכשזכו להקריבם במדבר סיני קודם שהוקם אהל מועד, הודיע למשה בכבואה משפט הקרבנות :
 ומשה למד לפי שעה לישראל סדר העבודה ועדיין לא זכרו שיאמר לישראל תורת העבודה
 לדורות, וכשהוקם המשכן חזרו וכשזכו באהל מועד וסדר לו המאמרים שיאמר לישראל ויכתוב
 בתורה, ולא כבר ידעו שהעבודה באהרן ובניו, ובאמרו לו הפרטיות כלן על הסדר כמו שכתובים
 מתחלת ויקרא עד כאן ולמדס לישראל, זהו פשוטו של מקרא, וכן כל המלות באמרו למשה
 בסיני באמרו עלה אלי ההרה ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורותם
 (שמות כ"ד י"ב), ובא"מ תזר ולמדס בחותו הלשון שיאמר לישראל ויכתבם בתורה, וכן דעת
 רבנוטו ז"ל שאמרו בת"כ שכל הקרבנות באמרו כללותיהם ופרטיהם צהר סיני, אבל לרמב"ן
 ז"ל יש דרכים אחרים, וכמדומה לי שאינן הולכין על פשט המקרא :

ח (א) קח את אהרן, פרשה זו כאמרה שבעת ימים קודם הקמת המשכן, שאין מוקדם
 ומאוחר בתורה, כן פי' רש"י ז"ל, וזהו דעת ז"ל שכל באדר כאמרה פרשה זו,
 באדר עד ר"ח ניסן בו הוקם המשכן ולא כתפרק עוד, עד כשעם צהר סיני, ומד"ב
 זו שנאמרו בה משה ימי המלוואים, כאמרה קודם פרשת ויקרא אל משה שנראש הענין, שהיה
 בד"ח ניסן כשכסה הענין את א"מ וכבוד ה' מלא את המשכן, ורמב"ן ז"ל האריך בזה : קח
 לשון זה נוסף על המושך דעת אדם לרכונו בדבריו ובתן שפתיו, כמו ולוקח נפשות חכם (משלי
 י"א ל'), מושך בדבריו נפשות א' הדרך הטוב, וכן בייקא איש אשה ובעלה (דברים כ"ד א'),
 שז' דבר על לבה מוטה דעתה אליו שתנשא לו : הבגדים, בגדי כהונה הזכורים בפרשת ואתה
 תננה : פר החטאת וגו', האמרים נענין כוונת המלוואים, ועכשיו ביום ראשון של מלוואים